

Oslo kommune
Utdanningsetaten

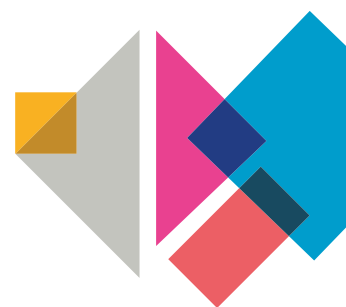
SkolemeglingOSLO

VERKTØYKASSE DEL 1: INNFRØRING OG VEDLIKEHOLD

Innholdsfortegnelse

OM DENNE HÅNDBOKEN	4
SKOLEMEGLING: HVA OG HVORFOR?	6
Hva er skolemegling?	6
Skolemeglingspyramiden – en oversikt over programmet	6
Hva får skolen igjen for å bruke SkolemeglingOSLO?	7
Hva får elevene?	8
Hva får lærerne?	8
Hva får skolen?	8
BEGRUNNELSER FOR SKOLEMEGLING I LOVVERK OG FORSKNING	9
VERDIER OG KONFLIKTSYN I SKOLEMEGLINGOSLO	10
Verdier i SkolemeglingOSLO	10
Konfliktsyn i SkolemeglingOSLO	10
Elever kan selv – men ikke uten de voksne!	11
ETT TILTAK, TRE TILNÆRMINGER	12
Klasseromstilnærming	12
Meglingstilnærming	12
Skoletilnærming	12
ARBEIDSMÅTER OG AKTIVITETER I SKOLEMEGLINGOSLO	13
Deltakende opplæring i verksteder	13
Dialogsirkel:	13
Veilederrollen	13
Megling	13
Elevmegling: et kjerneelement i SkolemeglingOSLO	14
Aktiviteter i skolemiljøet	14
DRIVKREFTER OG VIKTIGE MEDSPILLERE	15
Hvem er drivkreftene i SkolemeglingOSLO?	15
Skolelederen	15
Skolemeglingslærerne	15
Skolemeglingskoordinatoren	16
Elevmeglerne	16
Aktivitetsskolen (SFO)	16
Foreldrene	17
Styringsgruppe	17
SKOLEMEGLINGOSLO OG ANDRE LÆRINGSMILJØINNSATSER	18
SKOLEMEGLINGOSLO OG LOKALSAMFUNNET	19
Gatemegling	19
Politiets forebyggende enheter	19
Konfliktrådet	19
Fritidsklubber	19
INNFØRING AV SKOLEMEGLING PÅ SKOLEN	20
Forberedelser	20
Viktige avklaringer før implementering av SkolemeglingOSLO	20
Planlegging: å definere hovedmål, delmål og tiltak	22
Planleggingsverktøy: Weavers trekant og kvalitetsplanen	22
Hvem skal planlegge skolemeglingsarbeidet?	26
Utdanningsetatens rolle i den forberedende fasen	26
Innføring av skolemegling skritt for skritt	26

SYSTEM OG VEDLIKEHOLD

Elevene

Personalet

Å forankre skolemegling på organisasjonsnivå

MEGLING

Hva er megling?

Noen kjennetegn ved megling

Hva skjer i meglingen?

Forskjeller mellom megling og tradisjonell myndighetsutøvelse

Type saker til megling

Egnede saker, eller egnede parter?

Mobbing – kan det megles?

Meglingsmetoden er nyttig i mange sammenhenger

Å SETTE MEGLING I SYSTEM PÅ SKOLEN

Meglergruppa

Utvelgelsesprosessen

Opplæring av meglere

Kvalitetssikring av meglingsordningen

Meglergruppas funksjon i skolesamfunnet

Praktisk tilrettelegging rundt meglingsordningen

Skolens deltakelse i nettverket SkolemeglingOSLO

Hva forplikter skolen seg til?

Ressursbruk

EVALUERING

Hva mener vi med evaluering?

Hva slags metode skal brukes i evalueringen?

Hvem bør gjennomføre evalueringen?

Når skal det evalueres?

Oppfølgingssamtalen: å bruke erfaringene til videreutvikling

VEDLEGG: FORSLAG TIL SKRIFTLIG INFORMASJON OM SKOLEMEGLINGOSLO

Informasjon: Hva er skolemegling?

Informasjon: Elevmegling

Informasjon: Verdier og prinsipper i skolemeglingen

Informasjon: Elevmeglingssystemet på vår skole

Informasjon: Mer om hva megling innebærer

Informasjon: Slik bruker vi skolemeglingsprogrammet på skolen utover meglingstilbudet

Informasjon: Praktisk

32

32

32

32

33

33

33

33

34

344

34

34

38

39

39

39

40

40

40

41

41

41

42

43

43

43

44

44

44

45

45

45

45

46

46

47

47

Om denne håndboken

Skolen skal være et trygt og godt sted. Skolemegling er et program som gir en retning og en ramme i arbeidet for å skape et godt fellesskap og læringsmiljø for alle på skolen. Skolemegling gir beskrivelser av praksiser til arbeidet for et godt fellesskap og læringsmiljø, samt retningslinjer for hvordan praksisene implementeres på en skole. Denne håndboken er tiltenkt deg som ønsker å vite mer om innføring og drift av et godt skolemeglingsprogram. Hovedansvarlig for implementering og drift av programmet, er skolens ledelse. Håndboken er derfor en ressurs for lederen ved skolemeglingsskolen. I tillegg er denne håndboken nyttig for skolemeglingslærere, som er skolens praktiske utførere av flere av aktivitetene, samt for ansatte ved skolen generelt.

Håndboken beskriver SkolemeglingOSLOs modell for oppstart og vedlikehold av skolemeglingsprogrammet. Etter å ha lest den, vil du ha god oversikt over programmets hensikt og innhold og hva slags ressurser som trengs for at det skal fungere godt. Du vil også ha et godt grunnlag for å vurdere om skolemegling er riktig som ramme for læringsmiljøarbeidet på din skole. Du vil være i stand til å vurdere hvilken tilnærming til programmet skolen din skal ha – klasseroms-, meglings- eller skole-tilnærming.

Håndboken er en del av Verktøykasse for SkolemeglingOSLO. Her finner du også håndbøkene

- Verktøykasse del 2: Håndbok for skolemeglingslærere
- Verktøykasse del 3: Relasjonsarbeid i klasserommet
- Verktøykasse del 4: Relasjonsarbeid i Aktivitetsskolen
- Verktøykasse del 5: Håndbok for elevmeglere

En film om skolemegling ligger også i Verktøykasse.

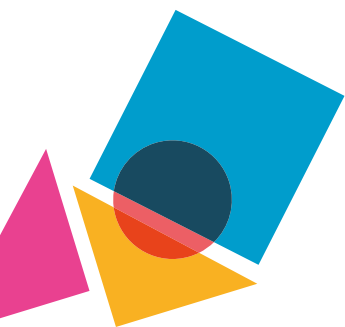
Materiellet er skrevet med utgangspunkt i foreliggende materiell¹ og de erfaringer vi har med skolemegling i Oslo. Programmet tilbys gratis av Utdanningsetaten til alle kommunale Oslo-skoler. Skolene som bruker Skolemegling-OSLO-programmet, er organisert i et nettverk. Det gir skolen tilgang til kurs, seminarer, veiledning, meglingsassistanse, ressursmateriell og erfaringsutveksling gjennom nettverk. Fagmiljøet Klinsj, med bakgrunn i Konfliktrådet, er ansvarlig for programmets faglige innhold og struktur. For mer informasjon og eventuell oppstart, kontakt SkolemeglingOSLO ved Utdanningsetaten – Avdeling for pedagogisk kvalitet og utvikling.

Vi håper at verktøykasse, sammen med kurs i regi av SkolemeglingOSLO, vil gi deg et godt grunnlag til å jobbe godt med skolemegling på din skole!

Lykke til!

¹ Se litteraturliste i Verktøykasse del 2

Skolemegling: hva og hvorfor?

HVA ER SKOLEMEGLING?

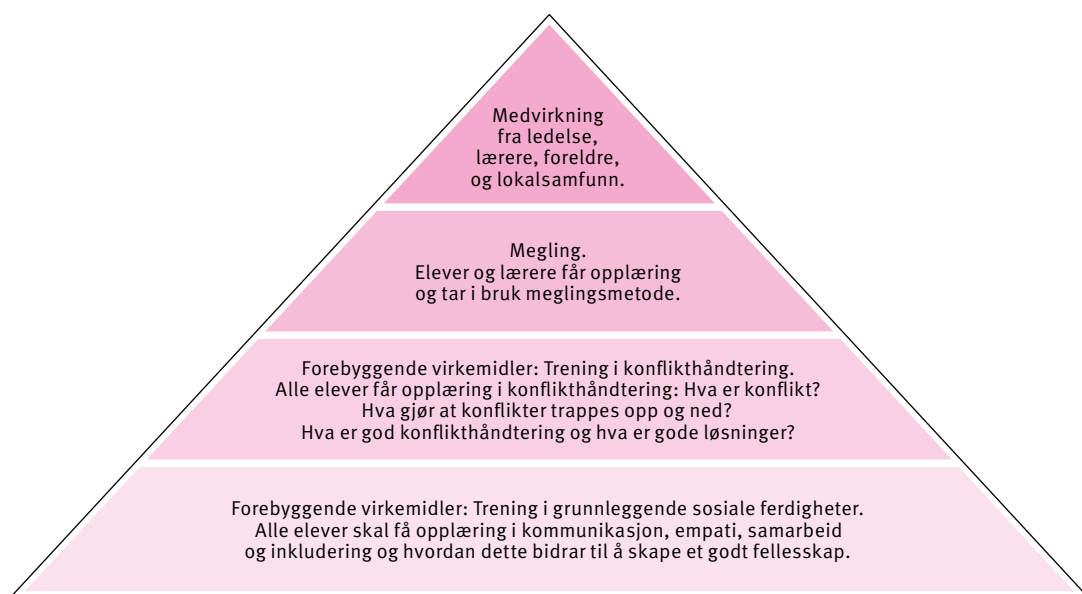
Skolemegling er et opplæringsprogram, hvor hensikten er å stimulere til et godt fellesskap og læringsmiljø for alle på skolen. Programmet omfatter elever, ansatte, skoleledelse og foresatte. Målet er å skape et godt læringsmiljø, der mobbing, vold og alvorlige konflikter har dårlige vilkår. Forskning² viser at skoler som lykkes i å etablere gode læringsmiljøer, er de som arbeider for å skape gode relasjoner - både blant elever og mellom lærer og elev. Dette er selve kjernen i SkolemeglingOSLO. Programmet handler om å skape gode relasjoner og arbeide systematisk for å ivareta dem. Dersom relasjonene skades, har skolemeglungen verktøy som kan bidra til å reparere dem. Meglingsmetoden er ett av disse verktøyene.

Godt skolemeglingsarbeid innebærer systematisk innsats for å styrke elevenes empati, samarbeidsferdigheter, evne til selvhevdelse, selvkontroll og ansvarlighet³. Skolemegling er dermed et svar på Kunnskapsløftets krav om

å utstyre elevene med sosial kompetanse. Denne kompetansen bidrar igjen til å etterleve Opplæringslovens § 9a, som stadfester elevers rett til å ha det bra på skolen. Når en skole velger skolemegling, velger den en retning på "kompassnålen" i arbeidet for godt læringsmiljø. Et valg i retning av konsekvent å bruke tiltak som fremmer inkludering framfor ekskludering, og mulighet til gjenoppbygging og læring gjennom medvirkning, framfor bruk av sanksjoner. Denne kompassnålen skal følges på alle nivåer i skolesamfunnet.

SKOLEMEGLINGSPYRAMIDEN – EN OVERSIKT OVER PROGRAMMET

Skolemeglingspyramiden gir en oversikt over det tematiske innholdet og opplæringsaktivitetene i SkolemeglingOSLO. Pyramidens form indikerer at den viktigste innsatsen ligger i det forebyggende arbeidet. Forebyggingen innebærer å etablere og ivareta et godt skole-

Skolemeglingspyramiden.

² Berit Lødding og Nils Vibe: "Hvis noen forteller om mobbing ... "Utdypende undersøkelse av funn i Elevundersøkelsen om mobbing, urettferdig behandling og diskriminering. Nifu-rapport 2010

³ Kunnskapsløftets definisjon av sosial kompetanse: www.udir.no – søk "utvikling av sosial kompetanse veileder for skolen"

miljø og er representert ved det nederste trinnet. På trinn to handler det om å kjenne til hva som ligger i konflikt, og hvordan man kan kommunisere godt når en selv er part i en konflikt. I og med at SkolemeglingOSLO er å betrakte som en verktøykasse med aktiviteter til bruk der skolen mener den trenger det, er det mange ulike eksempler på hvordan skolemeglingen legger opp opplæringen og hvem som er målgruppa for den. Ofte innebærer innsatsen på de to nederste trinnene i pyramiden at alle elevene på et skoletrinn (ofte sjette klasse på barneskolen, niende klasse på ungdomsskolen og første klasse på videregående skole) først skal undervises i kommunikasjon, empati, samarbeid og inkludering, for deretter å bli opplært i hvordan de kan håndtere egne uenigheter.

Formålet er å skape et fellesskap der det er dårlig grobunn for vonde konflikter, mobbing og vold. Skjer det likevel at elevene kommer opp i uenigheter som de ikke klarer å ordne opp i selv, er skolemeglingens neste virkemiddel *tredjepartshåndtering eller megling*, illustrert i pyramidens tredje trinn. Megling kan du lese mer om under overskriften Megling i dette heftet og i Håndbok 2.

Øverst i pyramiden finner vi de voksne som er involvert i skolesamfunnet – lærere, skolens ledelse, foreldre og lokalsamfunnet. De voksne befinner seg øverst fordi det er de voksne som har ansvaret for arbeidet med det gode læringsmiljøet på skolen. Disse voksne er også den instansen som kobles inn dersom en sak er forsøkt meglet uten at dette førte frem, eller når saken ikke egner seg for megling. Ved innføring av skolemegling er det vesentlig at de voksne på skolen til enhver tid er bærere av de verdiene og den kompetansen som programmet er basert på. Fordi skolemeglingen handler om å bygge en positiv, verdibasert og inkluderende praksis der alle er ansvarlige for å bidra, kan det ikke være slik at elevene skal være dialogorienterte, mens

lærerne utøver autoritet uten å lytte. De voksne er viktige rollemodeller i skolehverdagen.

Målet med håndteringen av konflikter uansett nivå vil i henhold til prinsipper for konflikt-håndtering i skolemeglingsprogrammet være det samme: å oppnå størst mulig grad av gjenoppretting og gjeninkludering av alle de involverte i det sosiale fellesskapet konflikten oppsto i.

SKOLEMEGLING I NORGE OG INTERNASJONALT

I Norge var skolemegling et nasjonalt prosjekt fra 1995, basert på et stortingsvedtak om at alle skoler i Norge skulle få tilbud om skolemegling. Konfliktrådet var fagansvarlig, i samarbeid med skolesektoren. 6000 elevmeglere var utdannet ved det nasjonale prosjektet for grunnskolens slutt i 2001. Prosjektet for grunnskolene involverte 588 skoler. Videre fulgte det nasjonale prosjektet for videregående i perioden 2000–2002, som involverte 72 skoler⁷. I 2012 er det rundt 30 skoler i Oslo som har SkolemeglingOSLO, fordelt på grunnskoler og videregående skoler, og i 2012 regner vi oss fram til at godt over 6000 barn og unge i bare Oslo har blitt utdannet til elevmeglere! Skolemegling har sin opprinnelse i USA. Lang erfaring har også England, Tyskland og Sør-Afrika og likeledes har våre nordiske naboland også skolemeglingsprosjekter. SkolemeglingOSLO er utgangspunkt for oppstart av skolemegling i de palestinske selvstyreområdene av Israel og inspirerer også gryende skolemeglingsmiljøer i Japan.

HVA FÅR SKOLEN IGJEN FOR Å BRUKE SKOLEMEGLINGOSLO?

Utbyttet skolen får av skolemeglingsprogrammet, avhenger i stor grad av hva skolen velger å gjøre ut av det. Det handler for eksempel om hvorvidt man velger å ha en meglingstilnærming eller skoletilnærming (les mer om de tre tilnærmingene under overskriften "Ett tiltak, tre tilnærminger").

Det handler til en viss grad om ressursmengde i timer og kroner og ikke minst om bevissthet rundt sammenhengen mellom skolens behov, målsettinger som settes i henhold til behovene, og valg av aktiviteter for å nå målene.

Et eksempel på god sammenheng mellom behov, mål og aktiviteter er Hellerud vgs. Sko-

⁷ Kilde: Utdanningsdirektoratet

*“Gjennom verkstedene vi holder blir elevene bedre kjent med hverandre og de får bedre selvtillit. Og det bidrar til bedre samhold.”
(Elev 3. klasse vgs).*

len innførte skolemegling med bakgrunn i et behov for å redusere antall bortvisninger. Målet i henhold til dette behovet ble tredelt:

1. Å gi lærerne kompetanse til å ta tak i konfliktene på et tidlig tidspunkt
2. Å gå gjennom de ulike tiltakene og kompetansen skolen hadde og utarbeide et bedre system, slik at lærerne framsto mer samkjørte og tydeligere overfor elevene
3. Å jobbe forebyggende med skolemiljøet

Aktiviteter skolen satset på det første året som følge av disse målene, var:

- En halv dags bli-kjent-dag for alle grunnkurselever første skoleuke, som ble bygget videre på under Dignity Day samme høst
- Kurs for alle lærerne i konfliktdepende kommunikasjon og megling
- Skolering av elevrådet til å kunne snakke godt om konflikter med sine medelever
- Skolering av 15 skolemeglere

Helleruds eksempel viser at fokus og utbytte varierer avhengig av lokal kontekst. Samtidig kan det sies noe generelt om hva skolene normalt får ut av skolemeglingsprogrammet:

HVA FÅR ELEVENE?

- Gjennom verkstedøvelser i samarbeid og kommunikasjon styrkes klassefelleskap og relasjonene elevene i mellom og til lærerne. Dette er positivt for det faglige læringsmiljøet.
- Samtlige elever trenes i kommunikasjon og konflikthåndtering. Oftest gjennomgår hele klasser og klassetrinn opplæring med en varighet av seks dobbelttimer, bestående av verksteder i kommunikasjon og konflikthåndtering. Skolene kan velge ulike opplæringsmodeller.
- En gruppe på hver skole blir utdannet som elevmeglere. Disse utvikler ledererfaring ved at de informerer, underviser og bistår medelever. Elevmeglernes har

gjerning et utvidet ansvar som sosiale rollemodeller på skolen.

- Elever får et tilbud om megling når de er i konflikt.
- Verkstedsovelsene i programmet gir anledning til å skreddersy opplegg for klasser med spesielle utfordringer.

HVA FÅR LÆRERNE?

- Tilgang til konkrete samtaleverktøy som de kan bruke som klasseledere.
- Verkstedsmetodikk inkludert verktøykasse med øvelser.
- Det rekrutteres en gruppe skolemeglere som får ansvar for den daglige driften av tiltaket. Disse kan bidra med informasjon og veiledning overfor kollegaer.
- Tilgang for personalet og ledelsen til SkolemeglingOSLOs kurstilbud i verkstedsmetodikk, kommunikasjon og konflikthåndtering. SkolemeglingOSLO tilbyr opp mot ti kurs i året, fra halvdags til seks dagers kurs.
- Nettverkssamlinger og fagutveksling med de andre skolene, samt oppfølging og veiledning fra Utdanningssetaten i Oslo.

HVA FÅR SKOLEN?

- Et opplæringsprogram i å kunne utvikle et godt miljø for alle på skolen.
- En anledning til å avklare verdier og holdninger og praksiser knyttet til konflikt og menneskesyn.
- Ulike verktøy for å utvikle gode relasjoner mellom lærere, elever og foreldre.
- Foredrag og inspirasjonssamlinger, for eksempel på planleggingsdager.
- Samtaleverktøy og prosesser fra programmet utgjør verdifulle bidrag til skolens interne HMS-arbeid.
- Oppfølging og veiledning av Utdanningssetaten i Oslo.

Begrunnelser for skolemegling i lovverk og forskning

Innføring av SkolemeglingOSLO er et konkret virkemiddel for å imøtekomme forpliktelsene i Opplæringsloven og Kunnskapsløftet.

Av Opplæringslovens § 9a går det frem at skolen er forpliktet til aktivt og systematisk å sikre og ivareta et godt skole- og arbeidsmiljø for elevene.

§ 9a – 1 Generelle krav

Alle elever i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring.

§ 9a – 3 første ledd

Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremje eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosial tilhør.

Gjennom Kunnskapsløftet kreves det at skoler skal arbeide med å bygge elevenes sosiale kompetanse. Skolene skal legge til rette for at de unge i arbeidet med fagene og i virksomheten ellers, får øve seg i samhandling og problem- og konflikthåndtering. Opplæringen skal bidra til å utvikle sosial tilhørighet og mestring av ulike roller i samfunns- og arbeidslivet og i fritiden.

SkolemeglingOSLO bidrar til en god ramme til systematisk relasjonsarbeid. Et godt læringsmiljø er et like viktig rammeverk som et godt innemiljø, solide vegger og tak, altså skolens fysiske tilstand. Videre er elevenes viktigste motivasjon for å gå på skolen hver dag, å treffe venner. Gode relasjoner til jevnaldrende med vekt på det sosiale fellesskapet i tillegg til gode relasjoner mellom elev og lærer, er viktige faktorer som fremmer et godt læringsmiljø. Forskning viser at gode læringsmiljøer beskytter effektivt mot utvikling av problematferd.

Skoler med et godt læringsmiljø preges av trygge og positive klassemiljøer, tiltak som fremmer utvikling og kompetanse for elever

og ansatte, samt et velordnet sosialt og fysisk miljø.

Det innebærer sosialt og faglig utbytte både for elevene og personalet.⁴ Dette betyr at det er fornuftig å være systematisk i relasjonsarbeidet på skolen. Dette arbeidet gjøres i det daglige i klasserommet, i skolegården, i samarbeidet mellom skole og foresatte og gjennom rutinemessige aktiviteter på skolen. SkolemeglingOSLO er en pedagogisk tilnærming til dette arbeidet.

*“Første og andreklasse vet ikke hva megling er. Derfor går vi inn i klasserommet deres og viser et rollespill som viser hvordan en megling kan se ut. Det gjør at de små barna skjønner hva megling er og at de tør å komme til oss.”
(Elevmegler 7. klasse)*

⁴ Forebyggende innsatser i skolen, 2006: Rapport fra forskergrupper Thomas Nordahl, Øystein Gravrok, Hege Knudsmoen, Torill M.B. Larsen og Karin Rørnes (red.) oppnevnt av Utdanningsdirektoratet og Sosial- og helsedirektoratet om problematferd, rusforebyggende arbeid, læreren som leder og implementeringsstrategier

Verdier og konfliktsyn i SkolemeglingOSLO

VERDIER I SKOLEMEGLINGOSLO

Verdier kan beskrives som "briller og parfyme". De handler både om hvordan man betrakter verden, og hva man ønsker å tilføre den. I SkolemeglingOSLO er de sentrale verdiene:

- **Eierskap:** Deltakerne i et sosialt fellesskap "eier" fellesskapet sammen. De som er berørt i en konflikt "eier" konflikten. Med eierskap menes at de som er involvert og berørt, best vet hva de trenger for å ha det bra eller bedre. De har en *rett*, men også en *plikt*, til å ta ansvar for gode relasjoner seg imellom.
- **Medvirkning:** Jamfør holdningen til konflikt som partenes eiendom, er det de involverte deltakerne i et sosialt fellesskap som vet best hvordan de vil ha det seg imellom, og som dermed bør være med på å utforme fellesskapet. De er ekspertene på sine egne konflikter. Det er partene selv som vet hvor "skoen trykker", og som dermed bør være sentrale i håndteringen. Å medvirke gir mulighet til å lære og til å utvikle seg.

For å kunne medvirke, trenger deltakerne i fellesskapet å bli gitt *tillit* og *ansvar*. SkolemeglingOSLO gir bevisstgjøring og trening for de voksne i å slippe elevene til – som det gamle slagordet for programmet lyder: "*Elever kan selv!*"

- **Likeverd:** Medvirkningstanken henger sammen med et syn på alle i skolehverdagen som likeverdige. I et konfliktverksted følger deltakerne en veileder, som kan være en voksen og av og til en elev. Veilederen forbereder verkstedet og sørger for trygge rammer og et pedagogisk opplegg. Deltakerne fyller verkstedet med sine erfaringer og refleksjoner. Stolplassering i sirkel, som er utgangspunktet for verkstedene, signaliserer likeverdighet tydelig.
- **Konfliktmegling** skjer mellom likeverdige parter. Ofte har partene ulike ansvar å ta for at situasjonen skal bli bedre, men de

er likeverdige ved at begge blir sett, hørt og gis anledning til medvirkning i å finne gode løsninger.

- **Gjenoppretting:** Med meglingsmetode får partene anledning til å rette opp det de har gjort galt, sammen med de andre som er berørte av hendelsen. En uønsket handling blir dermed møtt ved at alle parter inkluderes i gjenopprettingsprosessen. Ingen blir ekskludert eller straffet. Denne måten å håndtere konflikter på baserer seg på respekt, ansvar og medvirkning. Gjenoppretting og gjeninkludering som ideal i konflikthåndtering, er i tråd med Restorative Justice (gjenopprettende prosesser), en utbredt tilnærming til lovbrudd i den norske strafferettspleien. Mer om Restorative Justice finner du i heftet Verktøykasse 2: Håndbok for skolemeglingslærere.
- **Relasjonsfokus:** Beskrivelsen over av god konflikthåndtering som gjenoppretting og medvirkning, er metoder som ivaretar det relasjonelle. Det betyr å forstå at regler er viktige for fellesskapet, fordi brudd på regelen går ut over noen. Det innebærer en forståelse og håndtering av konflikt med utgangspunkt i den betydningen det har på relasjonene, framfor å fokusere på regel- eller lovbruddet isolert. Gjenoppretting når relasjonene er skadet er viktig for at alle skal oppleve trygghet, trivsel og å være inkludert i det sosiale fellesskapet.

KONFLIKTSYN I SKOLEMEGLINGOSLO

SkolemeglingOSLO bærer et positivt syn på konflikt – konflikter gir muligheter for læring og utvikling. Konflikten er partenes eiendom. Det innebærer at partene i konflikt har både *rett* og *plikt* til å medvirke i håndteringen av konflikten.

Konflikter finnes overalt der mennesker møtes – det er en naturlig del av det sosiale fellesskapet. Derfor er det en viktig sosial kompe-

*“Skolemeglingen er det programmet som gir elevene størst mulighet til å vise at de kan. Noe som de voksne sjelden legger til rette for, at barn og unge kan vise at de kan. Innimellom blir vi overrasket. Kan være dannende for voksne mennesker også.”
(Skolemeglingslærer i SkolemeglingOSLO)*

tanse å ha gode strategier når konflikter oppstår. Konflikter kan utvikle seg til noe negativt, men håndteres de godt, kan de føre med seg positiv utvikling og læring. Verdiene og verkøytene i SkolemeglingOSLO gir skolen beredskap til god konflikthåndtering.

ELEVER KAN SELV – MEN IKKE UTEN DE VOKSNE!

Elevene kjenner godt til konfliktkulturen på sin egen skole. De kjenner til hva slags ord og handlinger som oppleves krenkende, hvor konflikter oppstår, hvordan skolemiljøet påvirkes av konfliktene og så videre. Elever som selv har gjennomgått opplæring i verkstedmetodikk og konflikthåndtering, kan være glitrende veiledere for andre elever. Ung-til-ung-læring er kraftfull når den fungerer godt! Når de unge ansvarliggjøres, oppfordres de til aktiv deltakelse og utvikler et styrket eierforhold til konflikter som oppstår, og til deltakelse i det forebyggende arbeidet. I skolemeglingen er det de unge selv som er de viktigste aktørene. Elever kan selv!

Selv om elevene er hovedpersonene, er skolemegling umulig å gjennomføre uten støtte fra trygge og kompetente voksne på skolen, som aktivt skaper gode rammer for programmet. Det er også alltid de voksne som er ansvarlige for at vanskelige situasjoner blir håndtert på en hensiktsmessig måte. Best mulighet for å jobbe godt med skolemiljøet har de skolene som lykkes i å trekke godt på den ressursen elevene utgjør sammen med trygge voksne.

Ett tiltak, tre tilnærminger

SkolemeglingOSLO skisserer tre ulike tilnærminger til arbeidet med programmet. Hensikten med dette er at hver skole har ulike behov og at det er nødvendig med en fleksibilitet i programmet for å kunne møte disse på en god måte. Tilnærmingene kan beskrives slik:

KLASSEROMSTILNÆRMING

En slik tilnærming innebærer at alle elever får en grunnleggende opplæring i kommunikasjon, samarbeid, konfliktforståelse og konflikthåndtering. Vanligvis skjer dette med gjennomføring av en verkstedrekke hvert år på ett utvalgt klassetrinn. På skoler med klasseromstilnærming tilbyr skolemeglingslærerne bistand i klasser der det trengs ekstra innsats for det gode fellesskapet. Slike skreddersydde konfliktverksteder egner seg for eksempel i klasser med mye baksnakking, der elevene føler seg utrygge eller der elevene har dannet klikker som splitter miljøet.

Elevinvolvering: En måte å sikre elevmedvirkning i programmet på, kan være å rekruttere en skolemiljøgruppe etter endt konflikthåndteringsverksted. Denne gruppa kan delta i gjennomføringen av aktivitetene nevnt over og i tillegg jobbe med trygghetsfremmende aktiviteter i og utenfor klasserommene.

MEGLINGSTILNÆRMING

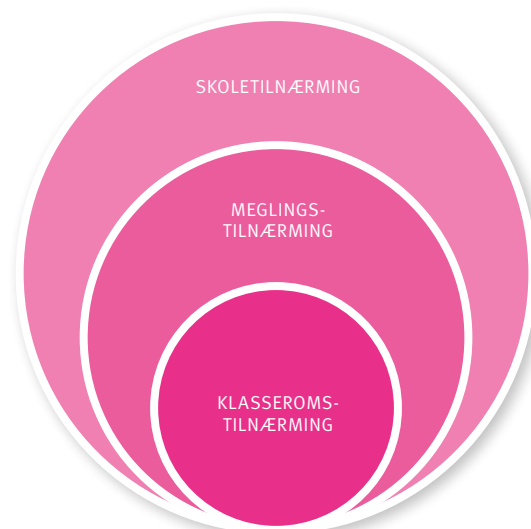
Denne tilnærmingen har i seg klasseromstilnærminger og inkluderer i tillegg utdanning av en gruppe elever til å bli elevmeglere. Elevmeglerne tilbyr megling til medelever som ønsker dette, i saker som er egnet for elevmegling. Meglergruppa blir en ressursgruppe i arbeidet for det gode skolemiljøet og har gjerne ansvar for gjennomføringen av aktiviteter knyttet til samhold og samarbeid. Det er også vanlig at meglergruppa har meglervakt i skolegården og selv utfører

informasjonsarbeidet rundt elevmeglings tilbudet.

Skolemeglingslærerne vil på skoler med meglingsstilnærming være meglere i saker der det trengs voksenmeglere. Eksempler på dette kan være i konflikter mellom lærer og elev. Du kan lese mer om megling under overskriften "Megling" i denne håndboken og i *Verktøykasse del 2: Håndbok for skolemeglingslærere*.

SKOLETILNÆRMING

Den tredje tilnærmingen innebærer at SkolemeglingOSLO utgjør rammen om skolens helhetlige satsning på holdningsskapende arbeid. Da involveres alle skolens aktører og SkolemeglingOSLOs verdier, prinsipper og metoder legges til grunn for organiseringen av skolehverdagen. Disse skolene benytter SkolemeglingOSLOs verktøykasse i utvikling av teamsamarbeidet, til å styrke læreren som klasseleder, i prosesser som avklarer skolens verdier og elevsyn, i gjennomgang av rutiner ved uønsket atferd og i internt HMS-arbeid.

SkolemeglingOSLO tre tilnærminger.

Arbeidsmåter og aktiviteter i SkolemeglingOSLO

DELTAKENDE OPPLÆRING I VERKSTEDER

Opplæringen i SkolemeglingOSLO er lagt opp som verksteder, der kommunikasjonsøvelser, gruppearbeid, lek, situasjonstrening og samtaler er sentrale elementer.

Læringen skjer ved systematisk å kombinere aktivitet og refleksjon, i plenum eller mindre grupper. De aktive metodene gir elevene mulighet til å gjøre praktiske erfaringer knyttet til det aktuelle temaet, kjenne hvordan det oppleves og reflektere sammen med de andre deltakerne.

Nærmere beskrivelse av de ulike elementene i verksted er å finne i *Verktøykasse del 2: Håndbok for skolemeglingslærere*. I denne sammenhengen trekker vi ut ett element: dialogsirkelen.

DIALOGSIRKEL:

Utgangspunktet for plassering i et verksted er at deltakere og veileder sitter på stoler i en sirkel. Plasseringen gjør at alle ser og hører hverandre godt og signaliserer likeverdighet i fellesskapet. Aktiviteter som gjennomføres i dialogsirkel, har det bærende elementet i seg at alle får sin stemme hørt. Det gir klasselederen en unik mulighet til å lytte til elevene og bidra til at alle blir bevisst det ansvaret man har for hverandres trivsel. Metoden bidrar således til å bli godt kjent med alle i fellesskapet og til å styrke relasjonene elevene i mellom og mellom elevene og læreren. Stolene kan dessuten lett flyttes på dersom det skal arbeides i grupper eller gjennomføres fysiske øvelser. Bruk av sirkel skal bidra til at alle lærer mer om hvordan man skal være en god gruppe og hver enkelt skal ha styrket sin innsikt i hvordan man selv kan bidra til det. Etter en sirkelsesjon skal alle ideelt sett:

- føle bedre om seg selv
- føle bedre om de andre
- ha hatt en mulighet til å uttrykke seg
- ha hatt en mulighet til å lytte til andre
- ha løst noe eller lekt noe i samarbeid med andre
- ha reflektert over hva de har lært, ønsker å lære og hva de har likt

VEILEDERROLLEN

Den som holder verksted, har en veilederrolle. I dette ligger det en tilnærming som i stor grad ivaretar likeverdighet. Veilederen kommer ikke med fasitsvar eller moraliserende innspill, men legger til rette for diskusjon. Spørsmål og oppsummeringer er gode veilederverktøy. Veilederen skal være en trygg person i rommet, være en tydelig leder slik at om en deltaker gjør det utrygt for en annen i gruppa, skal det stoppes og håndteres. Veilederen skal også være tydelig på målet med kurset. For eksempel kan veilederen gjerne understreke at vi lærer om konflikthåndtering gjennom samtale blant annet for å finne alternativer til vold.

Mange skoler bruker elevmeglere som veiledere i gjennomføring av verksted med andre elever.

MEGLING

Ordet megling gir mange assosiasjoner og brukes i mange svært ulike sammenhenger. I SkolemeglingOSLO innebærer megling at:

En upartisk tredjeperson hjelper parter i konflikt til selv å finne en løsning.

Dette er den samme definisjonen som Konfliktrådet bruker.

Stort sett foregår meglingen som et fysisk møte mellom partene. Av og til blir det flere møter, og noen ganger gjennomføres det separate, forberedende samtaler med partene. Det finnes også eksempler på at partene ikke møtes ansikt til ansikt, men at megleren snakker med begge og videreformidler det partene ønsker å få frem.

Målet for meglingen er størst mulig grad av gjenoppretting av skaden som er forårsaket. Fokuset ligger både på eventuell fysisk skade eller annet som er skjedd, og alltid på relasjonen som er skadet.

En megler er en upartisk tilrettelegger for dialog mellom partene. Megleren støtter og ansvarliggjør partene og ivaretar partenes eierskap til kon-

*“Trodde det handlet om å løse sakene, men det forebyggende arbeidet er viktigere.”
(Skolemeglingslærer i Oslo)*

*“Gjennom megling blir elevene mer ordentlige venner enn om lærerne ordner opp.”
(Elev 7. klasse)*

flikten og løsningen. En megler bruker spørsmål og gjentakelser som verktøy og formulerer seg på en måte som er fri for angrep, kritikk og tolkning.

Megling tar utgangspunkt i at parter i konflikt er likeverdige. Det vil si at de er like mye verdt som menneske, og har samme rett og plikt til deltakelse i håndteringen av konflikten. Det betyr ikke at de nødvendigvis skal ta like mye ansvar for en situasjon. En god gjenopprettende prosess innebærer rettferdig ansvarstaking.

ELEVMEGLING: ET KJERNEELEMENT I SKOLEMEGLINGOSLO

Elevmegling er en kjernevirksomhet i skolemeglingsprogrammet. En gruppe utvalgte elever på den enkelte skole får opplæring i megling og fungerer som elevmeglere. De megler i konflikter mellom medelever og bidrar som gode ressurser i elevmiljøet. Dette gir verdifull kompetanse og erfaring til de som får opplæring og praksis som meglere. Elever som er i konflikt, får verdifull bistand når de er i konflikt. Meglingsmetoden ivaretar muligheten til å lære å utvikle seg når konflikter oppstår, ved selv å medvirke og samarbeide med den andre i å gjenopprette relasjonen og de implikasjoner konflikten har skapt. At elever megler i elevers konflikter er i tråd med prinsippet om likeverdig megling og lekmannsprinsippet som praktiseres i konflikttrådmegling. Meglerne vektlegger partenes eierskap til konflikten, det vil si at partene støttes til selv å finne en løsning som gjør det bedre for alle involverte.

AKTIVITETER I SKOLEMILJØET

Som nevnt over, er verksted en viktig komponent i SkolemeglingOSLO. For å oppnå en god forankring av programmet er det imidlertid viktig at programmet brukes bredt, i ulike kontekster og ved ulike typer aktiviteter. Den røde tråden er grunntanken om involvering, spesielt av elever, muliggjøring av gjenoppretting

og et positivt konfliktsyn.

Det er viktig at aktivitetene velges ut i tråd med målene skolen har satt seg for programmet. Nedenfor nevner vi eksempler som brukes på mange av skolene våre:

- Meglergruppa fungerer som en miljøgruppe og organiserer lek og har meglervakt i skolegården. De blir støttespillere og sosiale rollemodeller i skolehverdagen.
- Meglergruppa gjennomfører uformelle meglinger i skolegården.
- Meglergruppa viser rollespill av konflikt-situasjoner i klasser og for personalet og setter i gang diskusjon rundt hva som er god konflikthåndtering.
- Skolemeglingslærerne gjennomfører verksted i grunnleggende kommunikasjonsferdigheter for personalet og i klasser der det er dårlig stemning, i tillegg til å gjennomføre verksted for skolens utvalgte trinn.
- De voksne benytter samtaleverktøyene fra programmet i møte om konflikt med elever og foreldre. Grunnspørsmålene i meglingsmøtet er en god mal i slike samtaler.
- Lærere bruker dialogsirkel, verksted og samtalemetodikk i klasserommet og styrker dermed sin rolle som støttende og tydelige voksne
- Megling: Skolen utdanner og legger til rette for en aktiv elevmeglergruppe. Skolemeglingslærerne benyttes som meglere når elevene ikke kan stå for håndteringen. Enkelte skoler tilbyr megling også i elev/lærer-konflikter samt lærer/lærer-konflikter, da med henholdsvis elev/voksen og voksne meglere.
- Skolen benytter seg av verkstedmetode og samtaleverktøy (for eksempel konfliktdepende språk) som del av HMS-arbeidet blant de ansatte.
- Skolen baserer handlingsplaner for mobbing og andre alvorlige situasjoner på de gjenopprettende prinsippene i programmet.

Drivkrefter og viktige medspillere

HVEM ER DRIVKREFTENE I SKOLEMEGLINGOSLO?

For at skolemeglingsprogrammet skal fungere godt, kreves det kompetente og inspirerte drivkrefter. For å oppnå et varig program og effekt, er det særst viktig at programmet implementeres bredt og ikke drives av enkelte ildsjeler. Under nevnes de fire drivkreftene i programmet.

SKOLELEDEREN

Skolens leder er hovedansvarlig for innføring og vedlikehold av SkolemeglingOSLO. Godt arbeid med skolemeglningen avhenger av at lederen:

- er tydelig på valg av programmet og skolens begrunnelse for dette.
- sørger for at det gis tilgang til tilstrekkelig kompetansegivende opplæring til ansatte på skolen slik at det kan drives et systematisk og helhetlig arbeid.
- sørger for at det legges til rette for tilstrekkelig og jevnlig informasjon til ansatte på planleggingsdager og personalmøter for å holde på motivasjonen.
- sørger for at det settes av tilstrekkelige ressurser til forsvarlig drift og videreutvikling.
- setter av egen tid til jevnlig møter med skolemeglingslærerne, elevmeglernes og styringsgruppa for ordningen.
- forankrer programmet i skolens struktur: Programmet skal inngå i strategisk plan og andre styrende dokumenter. Skolemiljøutvalget og andre styrende organer for læringsmiljø skal forholde seg aktive til programmet. Skolemegling må tas opp ved nyansettelser.
- sørger for å kvalitetssikre kontinuitet slik at programmet ikke avhenger av enkeltpersoner.
- sørger for at programmet er godt integrert og i tråd med andre innsatser og aktiviteter skolen har. For eksempel er det viktig hvis skolen benytter annet holdningsskapende program i tillegg, at

dette/disse er sydd sammen med SkolemeglingOSLO på en logisk og gjensidig styrkende måte.

- tydelig støtter opp om programmet, gjennom positiv omtale og anerkjennelse av innsatsen til de som er involvert i skolemeglningen.

SKOLEMEGLINGSLÆRERNE

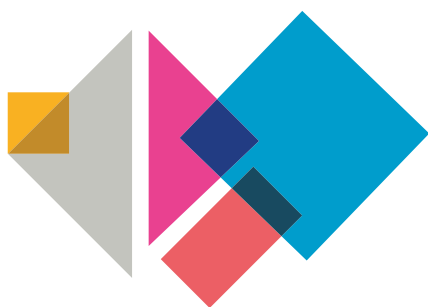
Det anbefales at skolen til enhver tid har minst tre aktive skolemeglingslærere. Skolemeglingslæreren har et spesielt ansvar i gjennomføringen av opplæringstiltakene og utgjør slik skolens faglige ressurs i skolemegling. Skolemeglingslæreren må derfor selv ha gjennomgått kurs i kommunikasjon, konflikthåndtering og megling. Fordi skolemeglningen innebærer utstrakt kontakt med elevene, er det en fordel at skolemeglingslærere er personer som har tillit blant elevene. Det er også viktig at han/hun har god oversikt over miljøet og konfliktkulturen på skolen. I og med at mange av skolemeglingslærernes oppgaver skjer på tvers av timeplanene og spontant når konflikter oppstår, må skolemeglingslæreren gis anledning til å arbeide fleksibelt med programmet.

Skolemeglingslærernes oppgaver:

- Å ha praktisk ansvar for arbeidet med skolemegling i samarbeid med skolens ledelse, personalet og foreldrene
- Å informere om tiltaket i skolemiljøet overfor elever, ansatte på skolen og foreldre
- Å ha ansvar for gjennomføring av årlig opplæring av elever på et trinn
- Å ha ansvar for årlig opplæring og veiledning av skolens elevmeglgruppe

- Å bidra med innspill til refleksjon og veiledning om skolemeglingsprogrammet til ledelse og kollegaer
- Å bistå som megler i saker på skolen som krever en voksen megler
- Å samarbeide med andre skoler om skolemegling
- Å delta på kurs og nettverksamlinger i nettverket for å tilegne seg og utvikle sin kunnskap og kompetanse til de øvrige oppgavene

SKOLEMEGLINGSKOORDINATOREN

Skolemeglingskoordinatoren er en av skolemeglingslærerne og har dermed de samme oppgavene som resten av gruppas medlemmer. Koordinatoren fungerer som kontaktperson for gruppa og bindeledd til ledelsen. Koordinatoren er hovedansvarlig i planlegging, daglig drift og evaluering av skolemeglingsarbeidet og har også, sammen med ledelsen, ansvaret for at lærere og elever deltar på nettverkssamlinger og kurs som tilbys av SkolemeglingOSLO.

ELEVMEGLERNE

Elevmeglerne er på mange måter den viktigste gruppen i SkolemeglingOSLO. Programmet er basert på at Elever kan selv! – og jo større grad av elevinvolvering skolen får til i skolemeglingsarbeidet, desto bedre fungerer det. I tillegg til å megle, er meglergruppa aktiv i informasjonsarbeid og planlegging av aktiviteter knyttet til meglingsordningen. De går meglervakt i skolegården og bidrar i forebygging og håndtering av konflikter blant medelever. Ofte skjer det langt flere uformelle meglinger ute enn det er formelle meglingsmøter.

Meglergruppene har møter minst annenhver uke, der de deler erfaringer, utvikler seg faglig

og planlegger aktiviteter utover meglingene. En meglergruppe har ofte oppgaver og ansvar utover meglingene og meglervaktene.

Kjært barn har mange navn. På skoler der voksne også meglar, dannes det gjerne én *skolemeglergruppe*, der voksne og elever er sammen om meglingsstilbudet og andre aktiviteter innenfor skolemeglingsordningen. Andre skolemeglingskoler, som ikke har meglingsstilbud, rekrutterer elever til en *miljøgruppe*, som har et utvidet ansvar for trygghet og trivsel på forebyggende nivå.

Eksempel:

På Disen skole har meglerne ansvar for Møteplassen, et område av skolegården hvor elever kan komme og finne noen å være sammen med. Elevmeglerne har ansvar for å sette i gang felles leker her.

På Lindeberg skole hjelper meglerne til med å lese for, samt kle på, 1. klassingene i forbindelse med spising og storefri. Dette er for å gjøre de minste trygge på og godt kjent med elevmeglerne, slik at de lettere lar elevmeglerne hjelpe dem når de har behov.

AKTIVITETSSKOLEN (SFO)

Det er de samme elevene som befinner seg på skolen og i Aktivitetsskolen. Konflikter som oppstår på skolen, blir med over på Aktivitetsskolen og omvendt. Aktivitetsskolen er en betydningsfull arena for utvikling av sosial kompetanse og skal understøtte skolens satsningsområder. Aktivitetsskolen skal gi omsorg gjennom å skape trygghet, trivsel, toleranse og tilhørighet for alle elever i ordningen⁵. SkolemeglingOSLO er et program som skal støtte skolen i arbeidet med det psykososiale læringsmiljøet. SkolemeglingOSLO gir en god mulighet til å samordne arbeidet for det gode læringsmiljøet mellom skole og Aktivitetsskole.

⁵ Rammeplan for Aktivitetsskolen

Eksempel:

På Bogstad skole bruker Aktivitetsskolen SkolemeglingOSLO ved internt seminar til skolering av alle ansatte, som ledd i utvikling av felles konflikthåndteringspraksis.

Mer om bruk av SkolemeglingOSLO i Aktivitetsskolen finner du i *Verktøykasse del 4: Relasjonsarbeid i Aktivitetsskolen*.

FORELDRENE

Foreldrene skal oppleve at skolen jobber systematisk for at barna deres skal ha et godt læringsmiljø på skolen. Bruk av samtaleverktøy fra programmet i foreldresamtaler, kan bidra til å styrke samarbeidet med hjemmene. Ved at foreldrenes stemmer blir hørt og benyttet som en ressurs, gir det muligheter til godt samarbeid om skolemotivasjon, læring, relasjonsarbeid og problemløsning. Foreldrene kan også bidra med å motivere barna sine til å bruke dialog og megling når de er i konflikt. De kan være med på viktige diskusjoner rundt for eksempel hva slags saker som kan megles. For at foreldrene skal kunne utgjøre en ressurs i skolemeglingsprogrammet, trenger de informasjon. Mange skoler har rutiner for informasjon om programmet på foreldremøter og når nye meglere er utdannet, samt på skolens nettsider.

STYRINGSGRUPPE

Det anbefales at skolen setter sammen en styringsgruppe for skolemeglingsordningen. Styringsgruppa har som oppgave å planlegge og å legge opp strategien for skolemeglingsarbeidet, i henhold til de behov skolen har og mål skolen ønsker å oppnå. En styringsgruppe bør bestå av representanter fra: ledelsen, skolemeglingslærerne og elevmeglerne. I tillegg gjerne representanter fra elevrådet, øvrig personal og foreldre (FAU). Styringsgruppen bør møtes for strategiutvikling og planlegging minst to ganger i året.

SkolemeglingOSLO og andre læringsmiljøinnsatser

Mange skoler kombinerer SkolemeglingOSLO med andre læringsmiljøprogrammer. Dette kan fungere godt. Siden SkolemeglingOSLO implementeres i forhold til den enkelte skoles behov, kan programmet fungere både som ramme om skolens læringsmiljøarbeid og som et tiltak innenfor et annet program. Slike kombinasjoner forutsetter en helhetlig tilnærming og strategi for skolens læringsmiljøarbeid og at tiltak og aktiviteter er supplerende og ikke konkurrerende. Utdanningsetaten anbefaler at skolene ser sine innsatser for læringsmiljø under ett.

Eksempler:

Hellerud videregående skole har valgt skoletilnærming til SkolemeglingOSLO og bruker SkolemeglingOSLO som ramme for sitt holdningsskapende arbeid. Som supplerende tiltak bruker skolen Sisterhood og Ungdom mot Vold.

På Godlia skole utgjør programmet Connect OSLO den helhetlige rammen, mens SkolemeglingOSLO er ett tiltak. Godlia har meglingstilnærming til SkolemeglingOSLO og integrerer dette godt og grundig med Connect-aktivitetene sine.

På Ruseløkka har de Trivselsledere, eller representanter fra alle klasser, som setter i gang aktiviteter i skolegården. Her vektlegger skolen behovet for at også meglere må være involvert i disse aktivitetene for ikke å miste funksjonen sin som konfliktforebyggere. De skal også holde kurs i samtaleverktøy for trivselslederne, som i utgangspunktet har fokus på de konkrete lekene i storefri.

Andre skoler, som for eksempel Bogstad, har ikke noe program som ramme, men baserer seg på skolens egne verdier, visjon og handlingsplaner. De kombinerer SkolemeglingOSLO (meglingstilnærming) og Det er ditt valg som likeverdige tiltak i arbeidet med sosial kompetanse.

Noen viktige vurderinger for vellykkete kombinasjoner:

- Skolens ledelse må være tydelig på hvordan læringsmiljøarbeidet skal være og sørge for helhetlig og systematisk innsats. Det har ingen hensikt at ulike grupper jobber med ulike tiltak, uten at disse står i relasjon til hverandre. Dette punktet er i tråd med Svenske Skolverkets rapport om læringsmiljø, "utvärdering av metoder mot mobbning" fra 2011⁶.
- SkolemeglingOSLO fungerer best i kombinasjon med programmer og tiltak som er i tråd med skolemeglernes prinsipper om gjenoppretting, høy grad av elevmedvirkning og partenes eierskap til konflikt.
- Programmene må ikke brukes på en slik måte at skolens egne verdier drukner. Det er programmene som er til for skolen, ikke omvendt.
- Det er viktig å være tydelig på hvordan programmene skal kombineres og om ett av dem skal utgjøre rammen om skolens læringsmiljøarbeid og en bevisst strategi for tiltak/programmer som supplerer dette i henhold til skolens behov og målsettinger.
- Det er best å innføre ett program eller læringsmiljøtiltak av gangen!

⁶ Utvärdering av metoder mot mobbning. Rapport fra Svenska skolverket, 2011

SkolemeglingOSLO og lokalsamfunnet

*“Elevmeglerne sier at de er prosessledere, det er partenes konflikt og de skal løse dette. Dere eier konflikten, vi skal ikke ta den fra dere. Har du forslag til løsning? Jeg hjelper hvis dere står fast. Blir en aha-opplevelse for mange.”
(Skolemeglingslærer i SkolemeglingOSLO)*

Det kan utgjøre en god ressurs for skolen å knytte til seg aktører og tiltak i lokalsamfunnet som jobber med samme hensikt og formål, og som er i kontakt med de samme elevene. Slik kontakt og samarbeid gir skolen verdifull informasjon om viktige fokusområder for det holdningsskapende arbeidet, og det hever også skolens plass som ressurs i lokalsamfunnet. Hvem slike samarbeidspartnere kan være, varierer fra skole til skole og dette er et typisk tema i veiledningene med SkolemeglingOSLO. Nedenfor nevner vi noen eksempler som går igjen ved mange skoler

GATEMEGLING

Gatemebling og skolemegling er programmer med samme opphav og mange likhetstrekk. Gatemeblingens aktiviteter skjer på fritidsarenaen. Mange elevmeglere er gatemeblere på fritiden og viktige ressurspersoner til trygghet og konfliktforebygging i skolehverdag og i ungdomsmiljøet generelt. Et samarbeid består gjerne i at skolen kartlegger hvem som er gatemeblere før utvelgelse av elevmeglere, og oppfordrer disse til å søke meglerverv. Det kan også heve statusen til meglere ved en grunnskole at gatemeblere, som kommer fra videregående, kommer på meglersamling eller informasjon om mebling til skolens samlede elevgruppe.

For at det ikke skal bli forvirring rundt roller og ansvar, er det viktig at dersom gatemeblingsrepresentanter deltar i opplæring eller konfliktarbeid på en skolemeglingsskole, bør det understrekes at dette er som en del av skolemeglingsprogrammet.

POLITIETS FOREBYGGENDE ENHETER

Skolen kan ha god nytte av samarbeid med skolens politikontakt, ved at politikontakten er informert om at skolen har meglingskompetanse blant elever og lærere. Samarbeidet kan bestå i at politiet anbefaler elever de har kon-

takt med, til å benytte seg av skolens meblingstilbud dersom de kommer i konflikt. Skole og politi samarbeider for å tilrettelegge for at relasjoner repareres som supplerende tiltak der politiet må til med sanksjoner.

KONFLIKTRÅDET

Skolemeglingsprogrammets faglige innhold er smidd over Konfliktrådets lest. Dersom konflikter eller regelbrudd som skjer på skolen er av slik art at de fører til anmeldelse, vil politiet ofte henvise saken til håndtering i Konfliktrådet. Skolen kan delta i meglingsmøtet, som part, eller som den instansen som skal følge opp partene videre etter meblingen. Muligheten til å bruke Konfliktrådet gjelder selvfølgelig for alle skoler. Har skolen et skolemeglingsprogram, er forutsetningene gode for å kunne integrere konfliktrådsmeblingen med skolens interne håndtering av saken og bruke den gjenopprettende tilnærmingen gjennom hele prosessen. Partene har kanskje vært i mindre konflikter tidligere og blitt kjent med mebling i form av elevmebling. Skolemeglingslærerne kan tenkes å være med og forberede partene og foreldrene til konfliktrådsmeblingen sammen med ledelsen. Etter konfliktrådsmeblingen kan skolen følge opp med ettersamtaler og oppfølging, der spørsmålene fra meblingsskriptet tas i bruk for å se på hvordan partene skal fungere sammen videre i skolehverdagen.

FRTIDSKLUBBER

Konflikter mellom elever slutter ikke når skoledagen er over. Når skolen har elevmebling, kan det godt handle om en konflikt som enten har oppstått, eller er blitt forsterket, utenom skoletid. En fritidsklubb kan ha nytte av å kjenne til elevmeblingstilbudet og hvem som er skolemeglingslærere, slik at de kan motivere sine brukere til å gå til mebling.

Innføring av skolemegling på skolen

FORBEREDELSE

Ledelsen har hovedansvaret for den innledende runden, før valget om innføring av SkolemeglingOSLO skal tas. Ledelsen må være tydelig og synlig og sørge for god informasjon. Første del av dette heftet bør gi et godt grunnlag for å kunne ta en slik avgjørelse.

VIKTIGE AVKLARINGER FØR IMPLEMENTERING AV SKOLEMEGLINGOSLO

Før skolen avgjør om de skal implementere SkolemeglingOSLO bør disse spørsmålene besvares:

1. Ønsker skolen dette programmet?
2. Hvorfor skal vi ha programmet? Hva vil vi oppnå?
3. På hvilken måte samsvarer SkolemeglingOSLO med skolens verdier, kultur og andre praksiser innenfor læringsmiljøet?
4. Hvilken tilnærming og omfang skal programmet ha?
5. Er dette et godt tidspunkt?
6. Hva slags ressurser har vi til rådighet?
7. Hvem skal ha særlig ansvar for arbeidet med skolemegling?

1. Ønsker skolen dette programmet?

Representanter fra ulike grupper på skolen må involveres. I denne prosessen er det god anledning til å begynne å tenke på hvem styringsgruppa skal bestå av.

Som en hovedregel sier vi at minst 80 % av skolens voksne bør være positive til forslaget, og at programmet bør ha støtte i alle avdelinger/trinn på skolen.

Innføring av skolemegling bør behandles i elevrådet, i skolens driftsstyre, arbeidsmiljøutvalg, i FAU og avklares med områdedirektør. Innføringen av programmet bør inn i skolens strategiske plan og bør senere beskrives som et av skolens satsingsområder.

2. Hvorfor skal vi ha programmet? Hva vil vi oppnå?

Skolen bør ha et tydelig formulert svar på disse spørsmålene. Elevundersøkelsen er et godt grunnlag til å se på skolens behov i arbeidet med sosial kompetanse. I tillegg er det verdifullt å kartlegge det samme blant lærerne. Andre innsatser skolen har for godt læringsmiljø må også ses i sammenheng med dette nye initiativet.

3. På hvilken måte samsvarer SkolemeglingOSLO med skolens verdier, kultur og andre praksiser innenfor læringsmiljøet?

Et godt skolemeglingsprogram forutsetter at det drives i tråd med skolens verdigrunnlag og praksis. Dersom skolens systematiske reaksjoner ved uønskede handlinger innebærer anmerkninger og sanksjoner, kan dette være en god anledning til en gjennomgang av dette. Implementering av SkolemeglingOSLO innebærer å legge om til at det konsekvent er tilbud om gjenopprettende og medvirkende alternativer, i noen tilfeller som supplement til andre reaksjonsformer. De fleste skoler ønsker å fremstå som aktører for demokrati, samarbeid og fellesskap. Innføring av SkolemeglingOSLO er en god anledning til å fylle disse slagordene med konkret innhold og på denne måten sikre en enhetlig praksis blant de voksne i møte med elevene. SkolemeglingOSLO bør også integreres med andre programmer og tiltak for et godt læringsmiljø.

4. Hvilken tilnærming og omfang skal programmet ha?

Svaret på dette spørsmålet følger av spørsmålet "hvorfor og hva vil vi oppnå". Det er svært viktig å tenke gjennom behovene på skolen før oppstart. Dersom skolen har mange åpne og alvorlige konflikter, kan et meglingsstilbud være nyttig. Dersom skolen stort sett har konflikter som det ikke blir snakket åpent om, kan forebyggende arbeid for økt trygghet og tillit være et bedre fokus.

*“Vi blir tryggere på skolen. Vi føler at vi bidrar til det og at vi blir bedre mennesker. Vi gjør noe godt for skolen og for elevene.”
(Elevmegler 10. klasse)*

5. Er dette et godt tidspunkt?

Dersom skolen har mange nye tiltak på gang, eller av andre grunner er inne i en turbulent fase, kan det være lurt å vente med å innføre skolemegling. Oppstart av flere programmer samtidig, er det få gode erfaringer med. Dersom det etableres en ny skole og ønsket er å danne et godt læringsmiljø fra første stund, er SkolemeglingOSLO egnet, forutsatt at personalet er positivt innstilt og ressurser til opplæring og implementering avsatt.

6. Hva slags ressurser har vi til rådighet?

Ressursene som går med til å drive skolemegling, avhenger av målene skolen har satt seg for programmet. Skolen må sette av tilstrekkelig timeressurs til at skolemeglingslærerne kan:

- planlegge og gjennomføre opplæring
- følge opp meglergruppa, eller de elevene som er involvert i programmet
- være tilgjengelige som bakvakt under meglingsene, samt gjennomføre for- og ettersamtaler i saker der voksne må følge ekstra godt opp
- drive informasjonsarbeid
- delta på nettverkssamlinger og kurs

Mange skoler benytter seg av programmet til aktiviteter som

- å gå inn i klasser der det er dårlig miljø eller konflikter
- å heve kompetansen i konflikthåndtering hos lærerne

Dette krever også tid til planlegging og gjennomføring.

Vi ser at skolene velger ulike løsninger for å få tilstrekkelig tid og riktige personer inn i ulike deler av arbeidet. Det er flott dersom skolen bruker elevmeglergruppa i informasjonsarbeid, opplæring av medelever og i konflikthåndtering i skolemiljøet.

For utfyllende kommentarer knyttet til ressursbruk, se egen overskrift ”ressursbruk” lenger ut i dette heftet.

7. Hvem skal ha særlig ansvar for arbeidet med skolemegling?

- Det viktigste er at skolemeglingslærerne har lyst og overskudd til oppgaven!
- Det er viktig at lærerne er så mye til stede på skolen at de kjenner godt til både elevene og konfliktene på skolen.
- En representant fra ledelsen blant skolemeglingslærerne bidrar til at ordningen forankres godt på øverste nivå.
- Sosionom, rådgivere, miljølærere og helsepersonale er verdifulle fordi de har fleksibel arbeidstid og kjennskap til konfliktkulturen på skolen.
- Det er en fordel dersom skolemeglingslærerne representerer ulike deler av skolen – for eksempel de ulike avdelingene på en videregående skole
- Personer som også er involvert i annet læringsmiljøarbeid, kan være verdifulle skolemeglingslærere

Skolemeglingslærerne trenger å være flere! Velger skolen bare å ha én skolemeglingslærer, vil vedkommende fort føle seg ensom i oppgaven og skolens gjennomføring av tiltak stopper opp om denne ene blir syk eller slutter. Det er inspirerende å drive skolemegling, men siden ordningen skjer på tvers av fag og timeplaner, er det likevel et overskuddsprosjekt. Det er også mest forsvarlig å drive opplæring i klasser dersom det er to skolemeglingslærere til stede.

I SkolemeglingOSLO anbefaler vi at skolen har minst tre lærere som har gjennomført grunnopplæringen slik at de kan drive arbeidet på skolen. Da blir det fleksibelt hvem som kan ta de ulike oppgavene, gruppa kan oppmuntre og inspirere hverandre og ordningen er mindre sårbar dersom en av lærerne må ut av rollen som skolemeglingslærer.

Eksempel:

På Disen skole har åtte lærere skolemeglingsopplæringen og bytter på fra år til år hvem som skal være med i gruppa som står for den daglige driften. Dette avgjøres ut fra

hvem som har lyst og overskudd, men også hvilke klassetrinn de har det aktuelle året. Det er en fordel dersom 6.-trinns lærere er skolemeglingslærere, slik at de kan drive opplæring på sitt eget trinn.

Eksempel 2:

På Hellerud vgs har 15 lærere grunnopplæringen i skolemegling. Her er alle en del av skolemeglertroppen og kan megle konflikter i skolemiljøet. Fire av disse lærerne utgjør en kjernegruppe, som står for opplæring, informasjon og daglig drift av skolemeglingsprogrammet.

PLANLEGGING: Å DEFINERE HOVEDMÅL, DELMÅL OG TILTAK

Dersom skolen har besvart spørsmålene over grundig, er mye av planleggingsarbeidet allerede gjort. Siden SkolemeglingOSLO er et fleksibelt program, er det viktig at valgene av aktiviteter og tiltak som velges, er begrunnet i delmål, som igjen er et svar på hovedmålet med å innføre programmet.

Hovedmål: Hovedmålet forteller hvorfor en har et program for skolemegling, og hvilken samlet effekt det vil ha på skolens totale læringsmiljø. SkolemeglingOSLO formulerer dette hovedmålet som

“å stimulere til et godt fellesskap og læringsmiljø for alle på skolen, der mobbing, vold og alvorlige konflikter har dårlige vilkår.”

Delmål: Delmålene er mer konkrete formuleringer av hvordan en ønsker at programmet skal påvirke tilværelsen for enkeltgrupper og for skolen som helhet. Delmålene skal være tydelig relatert til hovedmålet. Det er vanlig å ha flere delmål.

Tiltak: Tiltakene beskriver de praktiske grepene som gjøres for å nå målene i meglingsprogrammet. Tiltak handler både om hva sko-

len gjør av administrative grep for å sikre kontinuitet, og ytelsene lærere og elever gjør innenfor programmet.

Aktiviteter: Aktivitetene viser til antall og mengder av det som må gjøres, og de viser til tidsfrister og ansvarshavende og er en avgjørende del av meglingsprogrammet. De viser til det som bør telles eller etterses for å kunne se om skolen utfører skolemeglingsarbeidet på en måte som bidrar til å realisere delmål og hovedmål.

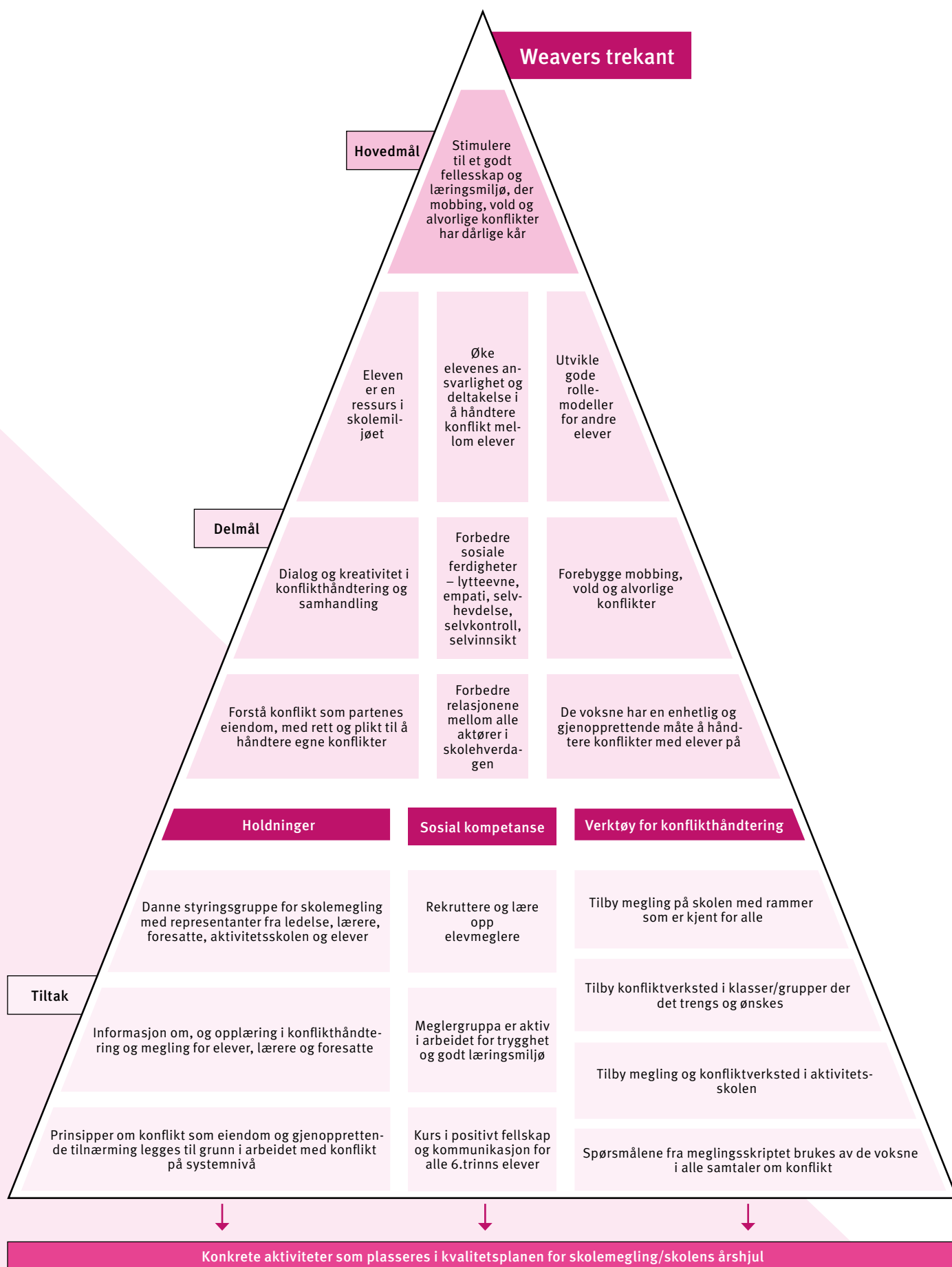
PLANLEGGINGSVERKTØY: WEAVERS TREKANT OG KVALITETSPLANEN

Mange skoler har gode planleggings- og prosjektverktøy som tydeliggjør sammenhengene mellom tiltak, delmål og hovedmål, og som konkretiserer tiltak i kvantifiserbare aktiviteter. I så fall kan det være godt å bruke disse samme verktøyene i planleggingen av skolemeglingsarbeidet. Dersom skolen ikke har slike verktøy, anbefaler vi Weavers trekant og kvalitetsplanen.

Weavers trekant viser visuelt hvordan tiltakene i skolemeglingsarbeidet forholder seg til delmålene og hovedmålene. Eksempelet er typisk for en skole med meglingsstilnærming til SkolemeglingOSLO.

Hovedmålet er plassert i toppen av trekanten. Nivået nedenfor viser delmålene, de spesielle målene skolen ønsker å oppnå ved å innføre skolemegling. Seksjonene på det nederste nivået viser hva skolen vil gjøre for å oppnå målene. Noen av resultatene skolen håper å se, handler om endringer i holdninger, andre handler om nye ferdigheter og andre igjen handler om å ha beredskap i form av verktøy til konflikthåndtering.

Weavers trekant⁸.

⁸ Utviklet av Jayne Weaver i Storbritannia mellom 1995 og 1997 gjennom hjelp til hundrevis av ikke-statlige organisasjoner med å skille mål og tiltak.

Weavers trekant gir en tydelig ramme for programmet. I tillegg trengs det en plan for skolemeglingsåret. Vi foreslår kvalitetsplanen som verktøy. Den er en type handlingsplan, der det er lagt inn en kolonne for hensikten med aktiviteten og der en kan vise til delmålet aktiviteten skal bidra til å oppnå.

Nedenfor følger en kvalitetsplan som følger av Weavers trekant, slik den er utfylt over.

MÅNED	AKTIVITET	HVORFOR	HOVEDANSVAR
Hele året	<ul style="list-style-type: none"> Meglinger gjennomføres av megler-vaktene, hver dag etter storefri Meglergruppa jobber med aktiviteter som fremmer et godt skolemiljø Elevmeglernesamling annenhver fredag Konfliktverksted i klasser ved behov Informasjon og oppdatering om skolemegling på fellestid Månedlige møter med ledelsen Veiledning fra Skolemegling-OSLO ved behov Skolemegling knyttes opp mot relevante aktiviteter: Dignity Day, internasjonal dag, osv 	Det kontinuerlige arbeidet skal sikre et helhetlig og stødig tiltak som alle har et aktivt forhold til	Meglergruppa (SKM-lærere bak-vakter) SKM-lærerne SKM-lærerne Ledelsen setter opp tid SKM-OSLO Ledelsen/SKM-koordinator
August	<ul style="list-style-type: none"> Skolemegling tema på planleggingsdag Myk skolestart, bli-kjent verksteder Informasjon om SKM til elever, ansatte og foreldre Kurs for ansatte ved aktivitetsskolen 	Styrke lærerne i deres relasjonsarbeid	Ledelsen SKM-lærerne SKM-lærerne SKM OSLO
September	<ul style="list-style-type: none"> Eventuelt nye skolemeglingslærere på grunnopplæring 3x3 timer opplæring for alle grunn-klassene (vgs) 	Kvalitetssikring av ordningen	SKM OSLO (leder melder på) SKM-lærerne
Oktober	<ul style="list-style-type: none"> 6x2 timer opplæring for et helt klas-setrinn (grunnskole) Nettverkssamling skolemeglings-lærere 	Forbedre elevenes sosiale ferdigheter og ansvar	SKM-lærerne SKM OSLO, leder melder på

November	<ul style="list-style-type: none"> • Motiverte elever leverer skriftlig søknad om å få bli elevmeglere • Kollegaer på kurs i konfliktdepen- de kommunikasjon 	Gode rollemodeller for andre elever, forebygge mobbing, vold og alvorlige konflikter De voksne har en enhetlig og gjenopprettende måte å håndtere konflikter med elever på.	SKM-koordinator organiserer SKM Oslo, ledelsen melder på
Desember	<ul style="list-style-type: none"> • Intervjuer, utvelgelse av nye meglere 	Gode rollemodeller for andre elever, forebygge mobbing, vold og alvorlige konflikter	SKM-lærerne
Januar	<ul style="list-style-type: none"> • Minst 12 timer opplæring av nye meglere • Grunnopplæring del 2 for eventuelt nye skolemeglingslærere • Kurs for ansatte ved Aktivitetsskolen 	Gode rollemodeller for andre elever, forebygge mobbing, vold og alvorlige konflikter Sikre god og forsvarlig drift av ordningen De voksne har en enhetlig og gjenopprettende måte å møte elever i konflikt på	SKM-lærerne SKM-OSLO, leder melder på
Februar	<ul style="list-style-type: none"> • Nye meglere innlemmes i meglergruppa og begynner å megle • Kurs konfliktdepende kommunikasjon • Elevmeglertsamling i nettverket 	Gode rollemodeller, forebygge mobbing, vold og alvorlige konflikter De voksne har en enhetlig og gjenopprettende måte å møte elever i konflikt på Øke forståelsen av at elever kan brukes som ressurs	Følges opp av SKM-lærerne SKM-OSLO, leder melder på
Mars	<ul style="list-style-type: none"> • Oppfølging av nye og gamle meglere • De nye meglerne presenteres for personalet og medelever 	Kvalitetssikring av ordningen Alle på skolen har et aktivt forhold til ordningen	SKM-lærerne SKM-koordinato- ren
April	<ul style="list-style-type: none"> • Påfyll-kurs for skolemeglingslærere 	Kvalitetssikre ordningen	SkolemeglingOSLO, leder melder på
Mai	<ul style="list-style-type: none"> • Skolemeglingskoordinatoren bidrar inn i gjennomgangen av rutiner for å håndheve opplæringslovens § 9a om elevers psykososiale miljø 	Øke oppmerksomheten rundt konflikt som eien- dom og gjenopprettende tilnærming	Lederen tar initiativ
Juni	<ul style="list-style-type: none"> • "Koseaktivitet" med meglergruppa • Evaluering, planlegging neste år • Møte i styringsgruppa 	Holde ordningen varm kvalitetssikring, videreut- vikling	SKM-lærerne Leder kaller inn, SKM-koordinator organiserer

HVEM SKAL PLANLEGGE SKOLEMEGLINGSARBEIDET?

Dersom skolen har en styringsgruppe for arbeidet, er denne gruppa naturlig å bruke i arbeidet. Konkret kan det for eksempel skje ved et planleggingsmøte i samlet gruppe, der både Weavers trekant og kvalitetsplanen diskuteres. Skolens ressurslærere kan deretter fylle ut kvalitetsplanen og sende den ut for kommentarer fra gruppa. Skolens leder bør være aktiv i hele denne prosessen.

*“Du får ikke gode resultater hvis du ikke jobber for godt læringsmiljø på skolen. Dårlige resultater kommer av at elevene har det dårlig på skolen. Kullet som gikk ut i fjor, hadde gode meglere og fantastiske eksamensresultat. Det er å skape gode læringsmiljøer når elevene jobber holdningsskapende. Elevene er ressursene, og vi får brukt dem til noe positivt.”
(Rektor ved skole med SkolemeglingOSLO)*

UTDANNINGSETATENS ROLLE I DEN FORBEREDENDE FASEN

I prosessen frem mot avgjørelsen har skolen tett kontakt med Utdanningsetatens fagansvarlige for programmet. Skolen mottar skriftlig informasjon, har minst ett møte med Utdanningsetaten og ofte bidrar også Utdanningsetatens fagansvarlige på fellestid/elevrådsmøte med å informere om programmet.

Når skolen bestemmer seg for å innføre skolemegling, søker den skriftlig om dette til Utdanningsetaten. Skolen inngår siden en formell avtale med Utdanningsetaten om deltakelse i SkolemeglingOSLOs nettverk. Avtalen innebærer at skolen forplikter seg til å følge opp planene for skolemeglingsprogrammet ved skolen og til å motta veiledning og opplæring for å kvalitetssikre arbeidet.

INNØRING AV SKOLEMEGLING SKRITT FOR SKRITT

Nedenfor følger en typisk framdriftsplan for implementering av skolemegling.

IMPLEMENTERINGSPLAN FOR NYE SKOLER

TIDSPUNKT	AKTIVITET	HVORFOR	OMFANG	INVOL- VERTE
1. SEMESTER (VÅR)				
Jan/feb	Informasjonsmøte om Skolemegling	Kjennskap til programmet, begynne å tenke lokal tilpasning	2 timer	Skoleleder, 2-3 utvalgte ansatte, elevråd, SkolemeglingOSLO
Feb/mars	Skriftlig/muntlig innspill til møter i FAU/elevråd Infomøte med personalet	Avklarering omkring ønsket om oppstart blant personalet, elever (elevråd) og foreldre (FAU) Hente inn ønsker og innspill til bruk av programmet Rekruttere personer til skolemeglingslærerguppe	 1 time med personalet	Skoleleder, SkolemeglingOSLO
Mars/april	Vedtak om å innføre skolemegling, beskjed til personal/elevråd og FAU Rekruttering av skolemeglingslærerguppe Rekruttere styringsgruppe	Dette går vi for! Inspirerte og kompetente drivkrefter Bred forankring i hele skolemiljøet Beslutningsdyktige involverte		Skoleleder
April/mai	Utarbeide konkrete mål for arbeidet, årshjul og kvalitetsplan for neste halvår Skolemegling inn i strategisk plan og andre relevante dokumenter	Målbarhet ved senere evaluering Tydelig definerte aktiviteter	3 timer arbeidsmøte	Ledelsen, skolemeglingslærerne, SkolemeglingOSLO, styringsgruppa kommenterer

IMPLEMENTERINGSPLAN FOR NYE SKOLER

2. SEMESTER (HØST)				
August	<p>Oppstartsprosess med samlet personal og ledelse.</p> <p>Program: Grundig info om programmet</p> <p>Kurs i samtaleverktøy/verkstedmetode</p> <p>Felles prosess rundt integrering i skolehverdagen</p>	<p>Kjennskap og eierskap</p> <p>Lærerne skal informere elever og foreldre</p> <p>God integrering med andre relevante tiltak/praksiser og med skolens verdigrunnlag</p> <p>Medvirkningsmulighet ift målsetting/utforming/tidfesting av aktiviteter</p>	1 planleggingsdag	<p>Skolemeglingslærergruppa, skolemeglingOSLO.</p> <p>Skoleleder innleder og deltar.</p>
August	Muntlig info om SkolemeglingOSLO til elevene og foreldrene	<p>Alle skal ha kjennskap til Skolemegling</p> <p>Spørsmål skal besvares</p>	15 min i klasserom, foreldremøter	Kontaktlærerne gjennomfører, ledelsen ansvarlig og utarbeider informasjon sammen med skolemeglingslærere og styringsgruppe
September	Grunnopplæring i skolemegling del 1 - hos Utdanningsetaten	Kompetanse i verkstedmetode og konflikthåndtering tilføres skolen	2 dager	Minst 3 skolemeglingslærere
Oktober/november	<p>Opplæring av et helt klassetrinn om kommunikasjon, samarbeid og konflikthåndtering med verkstedsmetodikk</p> <p>Deltar på nettverksamling – ½ dag</p>	Elevene får eierskap til programets innhold, konflikthåndtering på skolen	6x2 timer	Skolemeglingslærerne

November/ desember	Elever som ønsker det søker om plass i meglergruppa og velges ut	Rekruttere elever til arbeid med programmet	1 time, gjerne en norsk-time hvor søknads-skriving er tema	Skoleme-glings-læ-rerne
Desember	Møte i styringsgruppa: Gjennomgang av høsten, vurdering og planlegging av neste semester	Se til at arbeidet er i tråd med målene, evt gjøre endringer	2 timer	Styrings-gruppa
Gjennom se-mesteret	Alle lærere kan delta på kurs i verkstedsmeto-dikk og konflikthåndte-ring hos Skolemeglin-gOSLO	Spre kompetansen blant de voksne Styrke læreren som klasseleder	Etter skolens vurdering	Skoleme-glingOSLO
Gjennom se-mesteret	Veiledning av skole-meglingslærerne fra SkolemeglingOSLO Fast møtetid for skole-meglingslærerne Faste møter mellom skolemeglingslærere og ledelsen Minst 2 oppfølgingssam-taler fra Skolemeglin-gOSLO med ledelsen og skolemeglingslærerne	Bidra til videreutvikling og kon-tinuitet og tilstrekkelig kompe-tanse til god drift Fortløpende vurderinger, plan-legging og små evalueringer av arbeidet Ledelsen må være orientert og vurdere innsats i tiltaket. Ledelsen skal ha helhetsblikk på programmets plass i skole-systemet Hjelp til å tilpasse lokalt, være forut, bruke andre skolars erfaring	Etter skolens vurdering 1 time per uke 1 time per mnd 2t pr møte	Skoleme-glings-lærerne, Skoleme-glingOSLO Skoleleder innkaller Skoleleder innkaller

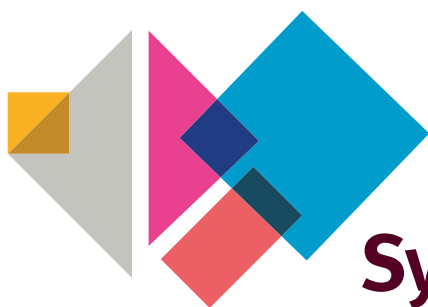

IMPLEMENTERINGSPLAN FOR NYE SKOLER

3. SEMESTER (VÅR)				
Januar	Grunnoppplæring Skolemegling del 2]	Skolen har kompetanse i megling og tredjepartsrollen	2 dager	Skolemegling-OSLO, skolemeglingslærerne
	Elevmeglere velges ut og læres opp	Gi elever kompetanse i å hjelpe medelever i konflikt	4 halve dager	Skole meglingslærerne
Februar	Informasjon og praktisk demonstrasjon av megling/miljøgruppas rolle til alle elever og ansatte	Alle skal kunne bruke meglings- og miljøgruppa og skolemeglingslærerne	Informasjon i klasserommene	Skolemeglingslærerne og meglergruppa
	Informasjon til foreldre	Gi trygghet og kunnskap om hva elevmegling er Gi inspirasjon	Fellestid med personalet Informasjon på skolens nettside	
Februar	Meglingstilbudet starter opp, og meglings- og miljøgruppa fungerer som ressurs i skolehverdagen	Elever kan få bistand fra elevmeglere	Etter behov	Skolemeglingslærerne, elevmeglerne
Fra februar	Skolemeglingslærerne er utskolert og gir bistand i konflikter i skolehverdagen der det ikke er naturlig å bruke elevmeglere	Bruk av all kompetanse som er tilført skolen	Etter skolens vurdering	Skolemeglingslærerne
Gjennom semesteret	Faste samlinger for elevmeglerne Erfaringsutveksling og faglig påfyll	Kvalitetssikring av arbeidet Bidra til inspirasjon og videreutvikling	Annenhver uke	Ressurslærerne
	Faste møtepunkter for skolemeglingslærere	Fortløpende vurderinger, planlegging og små evalueringer av arbeidet	Ukentlig	Ledelsen
	Møter med ledelsen	Ledelsen må være orientert og støtte tiltaket. Ledelsens helhetsblikk på programmets plass i skolesystemet	Månedlig	Ledelsen
	Minst 2 oppfølgingssamtaler fra Skolemegling-OSLO med ledelsen og skolemeglingslærerne	Hjelp til å tilpasse lokalt, være forut, bruke andre skolers erfaring		Ledelsen og Skolemegling-OSLO

*“En elev blir anmeldt til politiet og kan få straff, men hva skjer med relasjonen etterpå? Der kan skolemeglingen bidra til å gjenopprette verdighet.”
(Skolemeglingslærer SkolemeglingOSLO)*

Juni	Møte i styringsgruppa: Evaluering og planlegging av neste skoleår	Tilpasse innsats og aktiviteter til de behov skolen har. Planlegge målrettet i henhold til resultater fra elevundersøkelsen. Videreføre og forsterke tiltak som har god effekt	3 timer arbeidsmøte, samt intervjuer med elever og ansatte	Ressurslærerne, ledelsen
4. OG 5. SEMESTER (HØST + VÅR)				
August	Planleggingsdag med personalet. Forslag til innhold: Meglingsmetode Verkstedsmetodikk og relasjonsarbeid Samarbeidskulturen blant de voksne Jobbe med konfliktcase hentet fra skolehverdagen	Kompetanseheving for personalet Bidra til motivasjon og inspirasjon og en helhetlig tilnærming til det holdningsskapende arbeidet på skolen Gi oppdatert informasjon	1½-1 dag	Ledelsen, skolemeglingslærere – eventuelt med veiledning fra Skolemegling-OSLO (etter avtale)
Generelt	Gjentakelse av syklusen, men med stadig større grad av elevmedvirkning Faste møtepunkter og info blant elever og personal	Stadig styrke graden av elevmedvirkning og gripe mulighetene til læring, utvikling og ansvar i forhold til å skape et godt psykososialt læringsmiljø og ivaretagelse av gode relasjoner mellom alle i skolesamfunnet		Alle
Generelt	Ansatte og elevmeglere deltar på kurs og samlinger i nettverket	Kvalitetssikring, videreutvikling av programmet Bidra til kunnskap, inspirasjon og motivasjon	Etter skolens vurdering	Ledelsen, skolemeglingslærerne

System og vedlikehold

For at skolemeglingen skal få rotfeste i skolehverdagen, er det viktig å etablere et godt system for kontinuitet og videreutvikling av programmet. Systemet bør eksistere på ulike nivåer, både i form av konkrete oppgaver for de som er involvert og som en del av organisasjonen.

ELEVENE

I tråd med prinsippet om elevenes eierskap, er det naturlig at det utforskes i samråd med meglergruppa hva de skal ha av tillit og ansvar. Ansvar vokser gjerne med tilliten, så lenge de voksne rammene er trygge.

Eksempler skoler ofte nevner, er at meglernes:

- har et meglerstyre som diskuterer skolens behov og hva fokus og prioriteringer skal være for deres og skolens arbeid
- er med i rekrutteringen og opplæringen av nye meglere
- utfører informasjonsarbeid blant medelever, voksne og foreldre
- holder konflikthåndteringsverksted for klasser og eventuelt andre grupper på skolen
- tas med på råd i forhold til hvordan skolen kan jobbe godt med konfliktforebygging
- fungerer som rollemodeller og miljøgruppe på skolen

PERSONALET

At de voksne på skolen har et positivt og aktivt forhold til skolemeglingen, er en forutsetning for at ordningen skal fungere. Jevnlige informasjonsdrypp i fellestider, og planleggingsdager der lærerne selv får med seg samtaleverktøy til bruk i sin klasseledelse gir skolemeglingen en plass og mening hos de voksne. Mange skoler sier at antall saker til megling øker etter hver informasjon på fellestid.

Å FORANKRE SKOLEMEGLING PÅ ORGANISASJONSNIVÅ

For at de konkrete aktivitetene i skolemeglingsprogrammet skal utgjøre en naturlig del av skolesystemet, er det nødvendig at ordningen finner sin plass på organisasjonsnivå. Her fins det mange muligheter, og det er viktig at valgene som tas, gir mening i forhold til hva som er målsettingene med programmet og at de er et resultat av en god intern prosess på skolen.

Vi velger å gi eksempler fra skolene i nettverket:

- På Nordstrand skole er kjennskap og holdning til skolemegling et fast punkt i ansettelsesintervjuene
- På Sogn og Bjørnholt videregående skole er megling ett av flere tiltak ved brudd på reglementet. Avhengig av saken kan det være voksne eller elever som megler. Er det et regelbrudd som kvalifiserer til bortvisning, gis det færre bortvisningsdager dersom partene viser motivasjon til å gjøre opp for seg i megling.
- På Lindeberg er målet å bruke meglingsmetodikk og gjenopprettende tilnærming i konflikt som felles tilnærming og praksis i de voksnes møte med elevene.
- På skoler der ledelsen har opplæring i meglingsmetode, blir dette et verdifullt samtaleverktøy for ledelsen når det er konflikt mellom ansatte, eller mellom ansatt og elev.
- Generelt ser vi at skolen i nettverket gjerne benytter seg av Konfliktråd i straffesaker der skolen er part (for eksempel hvis en elev har begått tyveri eller skadeverk) og at representanter fra skolene deltar i meglingsmøter/stormøter.

Megling

Dette kapittelet gir en introduksjon til megling i SkolemeglingOSLO, vinklet mot ledelsen og de som skal drive tiltaket. Mer om megling finnes i *Verktøykasse del 2: Håndbok for skolemeglingslærere*.

HVA ER MEGLING?

Megling er en prosess der en upartisk tredjeperson hjelper partene i en konflikt til selv å finne en løsning⁹.

Med få unntak er megling et ansikt til ansikt-møte. I SkolemeglingOSLO, som i Konfliktrådet, er megling alltid frivillig. Selv om valget av megling er frivillig, er det ikke alltid frivillig om konflikten skal håndteres. Der partene ikke ønsker å medvirke, må skolen benytte andre tiltak.

NOEN KJENNETEGN VED MEGLING

- Megleren skal opptre upartisk
- Likeverdige parter: lik mulighet til å bli hørt, og begge har rett og plikt til å medvirke i håndteringen.
- Dialog: Det er nødvendig at partene lytter til hverandre og forsøker å tenke løsninger som innebærer gjenoppretting for begge.
- Fokus på følelser: Den subjektive opplevelsen til partene er viktig å belyse
- Ansvarliggjøring av partene: Partene må selv finne ut hva som gjør situasjonen bedre
- Megleren hjelper til med å flytte fokus fra fortid til framtid
- Tilrettelegger for en *prosess*: Møtet mellom partene kan være viktig uansett hva resultatet blir. Til tross for at det ikke blir avtale i megling, kan partene forlate hverandre med litt bedre forståelse, litt mer selvinnsikt og de har kanskje sett saken fra en ny side?

HVA SKJER I MEGLINGEN?

I meglingsmøtet møtes partene ansikt til ansikt, sammen med én eller to¹⁰ meglere.

Noen ganger har de hatt forberedende, individuelle samtaler med meglingskoordinatoren eller meglerne. Partene har av og til med seg støttepersoner, som er der for at det skal være tryggere/lettere for partene å gjennomføre møtet. Ofte resulterer møtet i en skriftlig avtale mellom partene.

Et meglingsmøte berører følgende faser:

- Fase 1: Introduksjon.
- Fase 2: Fakta: Hva har skjedd?
- Fase 3: Opplevelse / følelser
- Fase 4: Behov / ønsker
- Fase 5: Avtale

En megler er bevisst på å bruke et språk fritt for *tolkninger, kritikk og angrep*.

En megler benytter seg av *spørsmål* til partene samt *gjentakelser* og *oppsummeringer* av det partene har sagt. Megleren stadfester ansvaret for håndteringen av konflikten, i form av spørsmål som:

- Hva trenger du å gjøre nå?
- Hva skal til, slik du ser det, for at du kan legge denne konflikten bak deg?
- Hvordan er det for deg å høre at hun hadde det slik?
- Støtte til partene ivaretas ved bruk av spørsmål som for eksempel:
- Hvordan har du det nå?
- Hva ønsker du å fortelle til den andre?
- Du sa du hadde forsøkt å snakke med vedkommende tidligere, kan du si noe mer om det?

⁹ Konfliktrådets definisjon av megling

¹⁰ Elevmeglere megler alltid i par

FORSKJELLER MELLOM MEGLING OG TRADISJONELL MYNDIGHETSUTØVELSE

Megling som metode for konflikthåndtering er forskjellig fra tradisjonell myndighetsutøvelse. Tabellen nedenfor tydeliggjør denne forskjellen.

TYPE SAKER TIL MEGLING

Elevmegling innebærer at en gruppe elever på skolen læres opp som megler, og megler i konflikter mellom medelever. På noen skoler megles det i konflikter mellom voksen og elev. Da megler gjerne en voksen og en elevmegler sammen.

Saker som ofte kommer til megling i grunnskolen er:

- Vennekrangel
- Utestenging
- Erting
- Kalling
- Ryktespredning
- Ting som er ødelagt
- Slåssing

På videregående:

- Vennekrangel, tap av vennskap
- Ryktespredning
- Trusler
- Vold / slåssing
- Sårende bemerkninger
- Plaging
- Krangel om kjæresten
- Konflikter mellom elev og lærer

EGNEDE SAKER, ELLER EGENE PARTER?

Det er vanskelig å si noe generelt om hvilke saker som egner seg for elevmegling. Utgangspunktet er at partene må ønske å gå til megling. Meglerne må også være komfortable med å megle saken.

En skolemeglingslærer skal alltid være informert om saken før den går til megling. Av og til er det viktig at skolemeglingslæreren vurderer

saken og partene sammen med elevmeglerne for å avgjøre om situasjonen egner seg for megling. Situasjoner der megling bør vurderes ekstra grundig, er for eksempel:

- Maktforholdet mellom partene er skjevt: som for eksempel at det er stor forskjell i alder, den ene snakker mye bedre norsk enn den andre eller det er flere mot én.
- Det er mange involverte personer.
- Megling er ikke en metode for "etterforskning", så der det er påstand mot påstand, eller man er usikker på om man har å gjøre med de rette partene, er ikke megling egnet.

MOBBING – KAN DET MEGLERES?

Det må tas stilling til flere spørsmål under denne overskriften:

1. Hva er mobbing?
2. Er mobbing en konflikt?
3. Kan mobbing megles?
4. Kan mobbing megles innenfor skolemeglingsordningen?
5. Kan mobbing megles av elevmeglere?
6. Kan meglingsmetodikken og andre elementer fra skolemeglingsordningen være nyttig i håndtering av mobbesaker?

1. Hva er mobbing?

Mobbebegrepet er blitt en del av norsk skoles måte å beskrive en type alvorlige hendelser på. En vanlig definisjon av mobbing er "gjentatt negativ eller ondsinnet atferd fra en eller flere rettet mot en elev som har vanskelig for å forsvare seg. Gjentatt erting på en ubehagelig og sårende måte er også mobbing"¹². Med utgangspunkt i denne definisjonen, kan vi identifisere tre viktige kjennetegn ved mobbing; mobbingen foregår over en lengre tidsperiode, handlingene må finne sted gjentatte ganger og det må være en opplevd ubalanse i styrkeforholdet mellom mobber og offer. Ubalansen i styrkeforholdet kan være både av

¹¹ Olweus, D. (1992): Mobbing i skolen: Hva vi vet og hva vi kan gjøre. Oslo: Universitetsforlaget

FORSKJELLER MELLOM MEGLING OG TRADISJONELL MYNDIGHETSUTØVELSE		
MEGLING	TEMA	MYNDIGHETSUTØVELSE
Partene bestemmer utviklingen selv, men får prosessveiledning. Partene avgjør resultatet	Fordeling av makt	Myndighetsperson (M) har kontroll over prosess og resultat
Partene skaper sammen et resultat de godtar, eller de avbryter meglingen uten et resultat	Kontroll av resultat	Posisjonen gjør at M kan kreve partenes godkjenning av resultatet. M avgjør hva som er rettferdig
Dette er et hovedkrav til megleren som han/hun må være nøye med å ivareta	Upartiskhet	Ideelt sett er M nøytral, men skal ivareta et regelverk som gir føringer om hva som er rett og galt
Megleren tilkjenner ikke sin mening om konfliktens substans, heller ikke om han/hun blir spurt	Tredjepersons vurderinger	M har som oppgave å vurdere og å avsi en "dom" som harmonerer med institusjonens mål og regelverk
Straff er ikke et tema i meging. Partene trekker opp vilkårene for at en avtale kan komme i stand	Disiplinærfunksjon	M har makt til å avgjøre om straff skal anvendes og vil vanligvis håndheve ilagt straff
Framtidsrettet problemhåndtering er viktigst, mens tilbakeblikk brukes for å finne basis for felles forståelse	Tidsperspektiv	Det fokuseres gjerne mest på det som hendte, for å avklare skyld-spørsmålet. "Hvem gjorde hva?" er gjerne et vesentlig tema
Det er viktig å komme fram til en avklaring uten at en av partene har måttet treffe slik at det blir en taper. I meging bør begge kunne føle at de har "vunnet" noe – dialogen	Vinnere og tapere	Fordi M styrer prosessen og resultatet, kan det bli vinnere og tapere – kanskje bare tapere. Begge parter kan være misfornøyd med både prosessen og resultatet
Megling er en frivillig prosess som oppsøkes av partene fordi de vet at de kan få være med på å håndtere en konflikt som plager dem	Frivillighet	M trenger ikke spørre om partene ønsker en samtale. De må stille opp og godta både regien og resultatet
Partene blir ledet av meglerens spørsmål til selv å avdekke årsaken til konflikten. Dersom de vil det, kan også underliggende problemer trekkes fram	Definisjon av konflikten	M definerer gjerne konflikten ut fra gjeldende regler og normer og ut fra egne synspunkter. M vil risikere å vektlegge noen problemstillinger uten å kjenne partenes ønsker
I prinsippet kan partene i meging ta opp hvilket som helst relevant tema. De får lov til å vurdere hvilke spørsmål som kan ha betydning	Spennvidde	I myndighetsutøvelse får ikke spennvidden så stor plass i samtalen fordi de er tidkrevende, og samtalen er ikke styrt av partene
Konfidensialitet er et hovedtema som avklares helt før megingen starter, og som en minner om når avtalen skrives	Konfidensialitet	Temaet bringes kanskje ikke på bane og er i verste fall noe eleven føler seg utrygg på, selv om M praktiserer taushetsplikten

¹² Kilde: Andberg, Kjell: Eleven som ressurs i skolen 1. Veiledning om innføring og gjennomføring av skolemegling, side 23. Norsk Læremiddelsenter, 2000.

fysisk eller psykologisk karakter. Men den som utsettes for mobbingen makter altså ikke å ta igjen eller forsvare seg i mobbesituasjonen.

2. Er mobbing en konflikt?

Mange i fagmiljøet innenfor skole- og læringsmiljø trekker et skille mellom konflikt og mobbing og definerer mobbing som overgrep. Dette har også vært vanlig i skolemeglings-sammenheng. I "Eleven som ressurs i skolen 1 – Veiledning om innføring og gjennomføring av skolemegling", skriver forfatteren at "konflikter og overgrep er to så forskjellige typer ubehag at det ikke kan håndteres likt.¹³".

I SkolemeglingOSLO bruker vi følgende definisjon av konflikt:

- 2 eller flere parter
- Uenighet/motsetning
- Ubehag hos minst én
- Udekte behov

Vi sier også om konflikt at

- Når det er konflikt, fins det alltid muligheter for endring til det bedre
- Konflikten er partenes eiendom, og god konflikthåndtering innebærer at begge partene medvirker i håndteringen

Med denne definisjonen til grunn, blir mobbing en type konflikt. Det handler om en svært alvorlig konflikt, fordi ubehaget er meget stort hos minst én og fordi det er vanskelig for den ene parten å forsvare seg.

Vår definisjon av konflikt rommer også andre typer av overgrep og systematisk krenkelse. Den rommer voldssakene, saker der det er mange mot én og de vonde diskrimineringssakene.

Definisjonen er den samme som brukes i Konfliktrådet.

3. Kan mobbing megles?

I Konfliktrådet megles det mange mobbesaker og også andre saker der det av ulike grunner er ulikt styrkeforhold mellom partene – vold

og alvorlige lovbrudd, mange mot én, langvarig krenkelse av én part osv.

I disse sakene er det viktig å gjøre arbeidet grundig med tanke på

- å forsikre seg om at begge parter aktivt ønsker megling
- forarbeid: Forberedende møter med hver av partene, der partene tenker ekstra grundig gjennom at det er megling de virkelig vil bruke som håndteringsform
- at det alltid skal være to meglere som har tett oppfølging fra rådgiverne hos Konfliktrådet
- støttepersoner på begge sider, som hjelper partene til å ta ansvar for handlingene sine, og til å få fram det de synes er viktig. I noen saker er det støttepersonene som snakker på vegne av den som er blitt mobbet. Da er det blitt avtalt på forhånd hva støttepersonen skal si.
- representanter for politiet, skoleledere, barnevernsansatte eller liknende som ofte er til stede for å spille inn tanker om hva de mener er viktig for samfunnet eller arenaen konflikten har oppstått på.
- at det ofte blir brukt et stormøteskript, som innebærer formøter med alle og en enda mer regissert og styrt form på møtet enn i vanlig megling.
- at megling forutsetter en anerkjennelse fra de involverte av at effekten av de handlingene som ligger til grunn, kan oppleves krenkende. Den som har stått bak mobbingen må være villig til å ta dette inn over seg.

Møtene i Konfliktrådet kalles megling/tilrettede møter, uavhengig av grad av ubehag hos partene og uavhengig av forskjell i styrkeforholdet mellom dem. Målet med møtene er det samme, uavhengig av ubehagsgrad: gjenoppbygging, for begge parter. Holdningen til konflikt er den samme og det er også meglers rolle. Det er imidlertid viktig å understreke hva som menes med likeverdige parter i slike

¹³ Andberg, K. (2000): Eleven som ressurs i skolen 1. Veiledning om innføring og gjennomføring av skolemegling. Nasjonalt læremiddelsenter

saker: Partene i en mobbesak er likeverdige fordi begge har rett til å fortelle hva de har opplevd og hva som er viktig for dem. De har også ansvar for å lytte så godt de kan til den andres historie. Men dersom det er slått fast at den ene har gjort noe som ikke er lov, og som har krenket den andre (slik det for eksempel er i mobbesakene og i straffesakene Konfliktrådet megler), må den som har gjort lovbruddet ta ansvar for disse handlingene. Saksforholdet skal være avklart på forhånd. Et vesentlig element i gjenopprettende prosesser er rettfærdig fordeling av ansvar.

Forskning¹⁴ viser at den gjenopprettende effekten megling har og partenes tilbakemeldinger, er bedre desto større grad av ubehag de hadde i utgangspunktet. Dette er en tankevekker, og et viktig innspill til diskusjonen om meglingsmetodens egnethet ved overgrep.

4. Kan mobbing megles innenfor skolemeglingsordningen?

Når skolen, ved rektor, konkluderer med at en elevs rett til et godt psykososialt miljø ikke er oppfylt, må skolen fatte vedtak som inneholder tiltak som skal ivareta at eleven føler trygghet og sosial tilhørighet i skolesituasjonen. Vi legger vekt på at skolen velger tiltak som gir mulighet til medvirkning og som fremmer gjenoppretting og inkludering for de involverte. Prinsipper og samtaleverktøy i Skolemeglingsprogrammet er verdifulle i gjennomføring av disse tiltakene.

Grunnoppfølgingen i SkolemeglingOSLO omhandler ikke opplæring til å megle/håndtere mobbesaker. For skoler der skolemeglingslærerne har gjennomgått grunnoppfølging og ikke selv har meglet mange saker, anbefaler vi derfor ikke at disse blir stående som ansvarlige for håndteringen med bruk av megling. Mobbesaker krever et godt forarbeid og en evne til å inkludere mobber, mobbeoffer, foresatte og klasse-/skolemiljø.

Imidlertid har vi skoler der skolemeglingslærerne og skolens ledere har meglet saker mel-

lom elever gjennom en årrekke. De har deltatt på det som er av faglig påfyll og erfaringsutveksling i nettverket, og kanskje har de konfliktmeglerbakgrunn i tillegg. I disse tilfellene, dersom partene er tydelige på at de ønsker megling på skolen som håndteringsform i saken, mener vi at dette er forsvarlig. Av og til veileder vi som fagansvarlige fra Utdanningsetaten underveis, av og til deltar vi i samtaler eller som medmeglere.

5. Kan mobbesaker megles av elevmeglere?

I SkolemeglingOSLO anbefaler vi ikke at mobbesaker megles av elevmeglere. Det er to grunner til dette:

- Med den omstendelige prosessen og kvalitetssikringen som skal til i en mobbesak slik det er beskrevet i punkt 3, er ikke elever egnet til å megle i mobbesaker.
- Når en konflikt er definert som mobbing på en skole, følger det også en del krav til formell saksgang, informasjon, involvering av foreldre, taushetsplikt osv, som gjør det nødvendig at de voksne har ansvar for håndteringen.

6. Kan meglingsmetodikken og andre elementer fra skolemeglingsordningen være nyttige i håndtering av mobbesaker?

Vårt klare svar på dette spørsmålet er: JA!

- Verdien og grunnsynet i SkolemeglingOSLO er nyttig i utvikling av handlingsplaner for mobbing og andre alvorlige saker: Involvering av de berørte partene i prosessen og gjenoppretting som mål for håndteringen, er like relevante i en situasjon der en part har krenket den andre systematisk over tid som i en mindre alvorlig konflikt som håndteres av elevmeglere.
- Meglerens samtaleverktøy: I forbindelse med en mobbesak skal det gjennomføres mange samtaler. Først og fremst skal de gjennomføres av voksne. Her er det mye å hente fra meglerens samtaleverktøy og fra prinsippene om rettfærdig fordelt ansvar på vei mot varig gjenopprett-

JA!

JA!

JA!

¹⁴ Nordlandsforskning rapport nr 14/2009 (ved Ann Kristin Eide og Hege Gjertsen), *Med! Eller? Virkninger av, og utfordringer ved, gjenopprettende rett som alternativ eller supplement til straff.*

§ 9a

- ting. Gode, ansvarliggjørende spørsmål og oppsummeringer av det som blir sagt, er nyttig i enhver samtale om konflikt. Prosessen vil ikke være å anse som avsluttet før partenes ubehag er redusert til et nivå hvor de opplever trygghet, tilhørighet og trivsel i skolehverdagen, jamfør Opplæringslovens § 9a.
- Elevmegling kan benyttes til å ta "sidekonflikter" til mobbesaker.
  - I arbeidet ute i skolemiljøet, gjør elevmeglere ofte en verdifull innsats med å avdekke og å oppdage mobbesaker.
  - Meglerne oppleves som trygge støttepersoner av medelever.
  - Mobbesaker involverer også ofte flere enn den som mobber og den som mobbes. Mobbing skaper utrygghet, allianser, fiendebilder. Det bør jobbes med hele miljøet der mobbing foregår eller har foregått, for å legge til rette for gjenoppbygging og (gjen-)inkludering av alle involverte. Elevmeglere kan være verdifulle bidragsyttere sammen med de voksne til å foreslå og eventuelt gjennomføre gode tiltak, i klasser, i enkelte grupper og ute i skolegården.
  - Partene må også følges opp i etterkant, selv om de kommer til en avtale, gjerne både av elevmeglere og voksne. I mobbesaker der elevmeglere har kjennskap til hva som er skjedd, kan de følge opp partene ute i skolemiljøet på en uformell måte, vise at de bryr seg og spørre hvordan det går. Dette kan også være viktig for den som har mobbet – det kan være vanskelig å oppleve seg helt gjeninkludert i det sosiale fellesskapet dersom en har fått "stempelet" som mobber eller mobbeoffer.

Da en av Oslos Olweus-instruktører var på kurs i konfliktdempende kommunikasjon i regi av SkolemeglingOSLO, var hennes tilbakemelding på slutten av dagen: Dette er jo et glimrende innhold til samtalene vi forteller skolene at de må gjennomføre i mobbesaker – takk!

Eksempel:

På Bjørnholt videregående skole forteller skolemeglingslærerne at en elev som ble mobbet, insisterte på å ha med seg en gutt fra meglergruppa som støtteperson inn i samtalene som handlet om mobbingen han var blitt utsatt for. Eleven følte seg trygg i nærheten av megleren ute i skolegården og følte at det var lettere å stå i situasjonen når megleren var med.

MEGLINGSMETODEN ER NYTTIG I MANGE SAMMENHENGER

Megling er én av flere måter å tilby tredjepartshjelp på. Her er det snakk om et møte i etterkant av selve "sammenstøtet", der partene stort sett har fått tid til å roe seg ned og tenke litt over hva de vil ha ut av situasjonen. Møtet er frivillig og det er formelle rammer rundt det.

Både elever og voksne på skolen kan fungere som tredjeparter også i andre situasjoner: Det kan være situasjoner som er svært opptrappet. Kanskje ønsker ikke partene å megle, men trenger likevel hjelp, eller av ulike grunner er det ingen som kan fungere som megler i akkurat denne saken.

Bevissthet på upartiskhet, konflikt som partenes eiendom, gjenoppbygging som mål og meglingsskriptet med fasene kan også i slike situasjoner være verdifulle for tredjeparten.

Eksempler:

På Furuset skole har de i mange år hatt nedfelt i retningslinjene for konflikthåndtering at spørsmålene i meglingsskriptet skal brukes i alle samtaler med parter i konflikt.

På Lindeberg skole, som har skoletilnærming, har hele personalgruppa gjennomgått kurs i meglerens verktøy, som et ledd i å etablere en felles praksis i møte med elevene.

Å sette megling i system på skolen

"Alle gjør vi gale ting, forskjellen på oss er hva vi velger å gjøre etterpå. Av og til kommer vi opp i situasjoner, mer eller mindre med vilje, hvor det vi gjør, går ut over andre. Det er når det går opp for oss, og når vi vet at det vi gjorde, såret noen, at forskjellen på oss som mennesker vises. Noen velger å overse hva som skjedde eller bagatellisere det, andre ber om unnskyldning og prøver å gjøre det godt igjen."

Dette skrev en elev i søknaden sin om å bli megler. Hun ble det.

MEGLERGRUPPA

Elevmeglere er de elever som etter en spesiell opplæring er funnet skikket til, og selv ønsker, å være meglere i konflikter mellom medelever.

De fleste skoler har bruk for 8-16 meglere. Det er uheldig dersom det er så mange elevmeglere at de ikke får meglet reelle saker. Samtidig er det viktig å ikke ta ut så få at meglerne får for mye å gjøre.

Det er vanlig at skolen rekrutterer meglere fra nest høyeste alderstrinn, slik at de kan læres opp i løpet av våren og fungere som meglere resten av skoleåret, samt hele det siste året på skolen. På skoler som for eksempel Bjørnholt som er en 8-13-skole, har de opplæring både på ungdoms- og videregåendeetrinnene. De av elevmeglernes som fortsetter på videregående, fungerer som meglere i mange år.

Det er tre hovedhensyn å ta ved utvelgelsen: motivasjon og egnethet hos søkeren og at meglerkorpset blir representativt.

Personlig egnethet innebærer

- evne til å opptre upartisk
- empati og varme
- evne til å stå i andres ubehag og mot til å stille spørsmål eller spørre om ting det kan være vanskelig å snakke om
- hukommelse og ryddighet, slik at man

kan oppsummere godt

- tilstrekkelig ordforråd til å formulere gode spørsmål rundt følelser og behov og til å forstå det partene sier
- evne til å styre ordet og ansvarliggjøre partene
- selvinnsikt med tanke på ens egen effekt på andre og evne til å reflektere rundt egne konflikter
- evne til samarbeid med medmegler og resten av meglergruppa
- tillit hos medelevene

Sammensetningen av meglergruppa er viktig. Dersom en fokuserer på spesielt skoleflinke og ressurssterke elever ved utvelgelsen, kommer man farlig nær elitedyrking. Dette kan være uheldig både for meglingsordningen og elevmiljøet.

En bør velge meglere av begge kjønn, fra ulike etniske bakgrunner, og med ulik grad av utadvendthet. En bør definitivt ha elever som har konflikter i egne liv, som andre på skolen vet om. Det som er viktig, er at dette ikke har ført til at medelever er redde for eller mangler tillit til vedkommende.

UTVELGELSESPROSESSEN

SkolemeglingOSLO anbefaler følgende metode for utvelgelse av meglere:

- Eleven søker skriftlig om å bli megler
- Alle søkerne blir innkalt til individuelle intervjuer. Noen skoler gjennomfører også gruppeintervju.
- Intervjuerne velger ut meglerne i samarbeid med kontaktpersonen for programmet i ledelsen.
- Søkerne får skriftlig svar med begrunnelse.

Denne måten å rekruttere på er ryddig og respektfull og avspeiler også samfunnets måte å gjøre slikt på.

For utfyllende informasjon om de ulike trinnene i utvelgelsen, se *Verktøykasse del 2: Håndbok for skolemeglingslærere*.

OPPLÆRING AV MEGLERNE

I SkolemeglingOSLO anbefaler vi at megleropplæringen har et omfang på minst 12 timer. Etter opplæringen er det viktig å samle meglergruppa med jevne mellomrom, med videre trening, refleksjoner, erfaringsdeling og veiledninger. Vi anbefaler at erfarne meglere er aktive i opplæringen og oppfølgingen av de nye, i en form som passer skolen.

KVALITETSSIKRING AV MEGLINGSORDNINGEN

For god kvalitet på meglingsordningen, trengs det oppfølging av meglerne. Dette bør foregå ved:

- skoleinterne meglersamlinger, der hensikten er å bygge en felles kultur, utvikle seg faglig som meglere, samt bidra til å jobbe godt med miljøet på skolen
- deltakelse på de årlige elevmeglerringene i regi av SkolemeglingOSLO. Her får meglerne oppleve at de er en del av noe større og de får ideer og innspill til måter å fylle meglervervet med innhold.
- at læreren som sitter bakvakt har korte samtaler med meglerne i etterkant av meglingsmøtet. På skoler der bakvakten observerer eller lytter til meglingen, kan han eller hun ta opp konkrete problemstillinger med meglerne. Bakvakten er også tilgjengelig for hjelp om nødvendig underveis i meglingen.
- at meglingskoordinatoren sammen med de andre skolemeglingslærerne har ansvar for at saker som kommer til meglingsrommet egner seg for elevmegling. En voksen skal alltid skaffe seg oversikt over hvem partene er og hva saken gjelder før meglingen skjer. Noen ganger skjer dette gjennom en kort samtale med elevmeglernes, andre ganger er det nødvendig at skolemeglingslæreren har en samtale med hver av partene.

MEGLERGRUPPAS FUNKSJON I SKOLESAMFUNNET

Jo mer meglergruppa selv er med i utformingen av rollen og oppgavene sine, desto bedre vil den fungere. Det er vanlig at meglerne selv bidrar i informasjonsarbeid og praktisk tilrettelegging av meglingsstilbudet. De setter i stand meglingsrommet, skriver informasjonsplakater, går runder i klasserommene og på personalrommet og informerer om ordningen og bidrar også på foreldremøter. Slik blir de synlige, ikke bare som meglere, men som drivkrefter i arbeidet med det gode læringsmiljøet.

Dersom skolen har fellessamlinger og andre anledninger der mange elever er samlet, er det effektivt å informere ved å vise rollespill av megling. Ved slike anledninger kan ledelsen også gjøre stas på meglernes ved å presentere og gratulere nye meglere og takke av de gamle med diplom og ros.

Det er både vanlig og nødvendig at meglergruppa har oppgaver utenom å megle. Det er flere grunner til dette.

- Antall saker varierer og det er viktig at gruppa har en funksjon uavhengig av selve meglingsene, slik at de beholder motivasjonen.
- At meglernes er aktive og synlige i skolemiljøet, bidrar til at gruppa får tillit og blir kjent og er dermed god markedsføring for meglingsordningen
- Skolemegling er et forebyggende tiltak. I dette ligger det at de som er involvert, først og fremst skal ha fokus på å jobbe systematisk for å ivareta det gode læringsmiljøet. Elevmeglernes bør ha mange av sine oppgaver innenfor denne forebyggende delen av skolemeglingsarbeidet.

Eksempler på oppgaver meglergruppa ofte har utenom å megle:

- sette i gang leker og aktiviteter i skolegården
- være vertskap på åpen dag og andre aktiviteter for hele skolen
- holde kurs i konflikthåndtering i klasser

der elever eller lærere ønsker dette

- to og to meglere har fadderklasser, som de følger ekstra godt opp
- oppsøke og være støtte for medelever som trenger det
- hjelpe til med å lese for og kle på første klassingene
- kartlegge skolemiljøet gjennom samtale med medelever og spille inn forslag til de voksne om hvordan det skal jobbes med miljøet
- samarbeide med trivselsledere, skolemiljøgruppe, elevråd og andre som er engasjert i skolemiljøarbeid

PRAKTISK TILRETTELEGGING RUNDT MEGLINGSORDNINGEN

Et godt fungerende meglingstilbud innebærer god praktisk tilrettelegging og synliggjøring.

- Skriftlig informasjon om ordningen skal være tilgjengelig der elever og voksne ferdes. Punktlister på veggen i klasserommet, med hva slags saker som megles, og hvordan man går fram hvis man har en konflikt, er en god idé.
- Det bør være en postkasse for innmelding av saker. Ved siden av denne bør det ligge skjemaer der en kan fylle inn hva saken gjelder, samt navnet på partene.
- Skolen bør ha et fast meglingsrom. Rommet bør ligge usjenert til og helst ikke i samme korridor som skoleledelsens kontorer. Meglingsrommet kan godt være i bruk til andre elevaktiviteter i tillegg til megling.
- Meglerne må være synlige. Bilder av meglergruppa på veggene ved inngangene til skolebygningen og klasserommene er lurt.
- Meglerne skal være synlige når de har meglervakt. På noen skoler har de gule vester med en M på ryggen, andre bruker hettejakker, armbind eller caper.

SKOLENS DELTAKELSE I NETTVERKET SKOLEMEGLINGOSLO

Å være en SkolemeglingOSLO-skole innebærer deltakelse i nettverket av skolemeglings-skoler under Utdanningsetaten. Nettverket består i 2012 av rundt 30 skoler, fra grunnskole til videregående. SkolemeglingOSLOs tilbud til skolene omfatter opplæring, erfaringsutveksling og individuell skoleoppfølging. Alle aktivitetene er gratis for skolen. Tilbud til skolene gjennom nettverket er pr 2012:

Kurs for skolemeglingslærere:

- årlig seks dagers grunnopplæring av nye skolemeglingslærere
- et to-dagers påfyll-kurs – faglig videreutvikling, oppdatering og kvalitetssikring

Kurs for andre voksne ved SkolemeglingOSLO-skoler:

- åpne dagskurs i konfliktdependende kommunikasjon
- en-dags kurs i bruk av dialogsirkel
- kurs á to halve dager for ansatte i Aktivitetsskolen
- en-dags kurs for ledere i Aktivitetsskolen

Erfaringsutveksling:

- Elevmeglere og skolemeglingslærere samles årlig til heldags nettverkssamlingene. Nettverkssamlingene gir deltakerne inspirasjon, ny kunnskap og utveksling av erfaringer mellom skolemeglingskolene. Disse samlingene er den beste anledningen til fornyelse og utvikling av skolemeglingsprogrammet på skolen og er viktig å prioritere.

HVA FORPLIKTER SKOLEN SEG TIL?

I tråd med programmets prinsipper, bør det være opp til skolen å vurdere hva den trenger for å drive et godt skolemeglingsprogram. Imidlertid kreves det at skolen setter seg grundig inn i hva skolemegling er, holder seg oppdatert på hva som skjer av utvikling, og setter seg tydelige mål for lokal tilpasning av programmet. I denne sammenhengen er det

nødvendig for skolen å ta imot individuell veiledning, samt å delta på samlingene for erfaringsutveksling og faglig påfyll.

I tillegg til oppdatering, planlegging og veiledning, forplikter skolen seg til å sette av tilstrekkelig ressurser til å følge opp målene sine for skolemeglingen. Programmet skal også ha en kontaktperson i ledelsen som aktivt støtter og følger opp arbeidet.

RESSURSBRUK

Som en hovedregel bør skolen ha minimum tre skolemeglingslærere. Disse bør totalt ha minst 4 uketimer til skolemeglingsarbeid i innføringsåret og minst 2 uketimer totalt når ordningen er innført. Disse timene går med til planlegging og evaluering av opplæring, veiledningsbesøk fra nettverket, oppfølging av meglergruppa, interne møter med ledelsen, foreldre og elevråd, oppfølging av meglings-tilbudet og planlegging av aktiviteter utover de som inngår i den faste syklusen. I tillegg skal det settes av tid til:

- Opplæring av et klassetrinn, 12 (6x2) timer
- Megleropplæring, minimum 12 timer
- Minst 1/2 planleggingsdag eller to felles-tider årlig til oppfriskning og kursing av personalet
- Deltakelse på samlinger i nettverket
- Veiledning fra Utdanningsetaten
- Kartlegging og evaluering i henhold til skolens behov for holdningsskapende innsatser og skolens resultater på elev- og brukerundersøkelser
- Tid til å jobbe i klasser der det er behov for hjelp til samarbeid, konflikthåndtering.

Siden SkolemeglingOSLO har tre ulike tilnærminger med ulikt omfang og programmet tilpasses lokalt, er oversikten over det en generelt kan si om ressursbruk. Nedenfor nevner vi et par eksempler på omfang og ressursbruk ved enkelte SkolemeglingOSLO-skoler:

Høyenhall 1-10-skole: Har meglingsstilnærming. 8 skolemeglingslærere har 1 time hver i uka til daglig drift av programmet, samt til å være bakvakt under elevmegling. Det er en fordel å ha så mange skolemeglingslærere, fordi det blir fleksibelt hvem som holder intern opplæring av elevmeglere og flere ildsjeler som kan se muligheter for bruk av programmet i ulike sammenhenger.

Godlia: Har 3 skolemeglingslærere med 1 time hver i uka. Godlia har meglingsstilnærming og Skolemeglingen utgjør et tiltak innenfor Connect.

Sogn vgs: Har skoletilnærming til SkolemeglingOSLO, med meglingskoordinator i 100 % stilling. Sogn har flere lærermeglere og miljøgruppe i tillegg. Skolen har mange elevmeglere, bruker meglere i lærer/elev-konflikter og i enkelte konflikter mellom ansatt/ansatt. De driver mye forebyggende arbeid både i klasserom og i personalet. På Sogn vgs integreres Gatemebling, Stopp Volden, ART og flere andre tiltak som del av skolemeglingsprogrammet.

Evaluering

For å kvalitetssikre og videreutvikle skolemeglingsarbeidet, er det viktig å evaluere arbeidet. I dette kapittelet presenterer vi noen prinsipper og retningslinjer for evaluering av SkolemeglingOSLO. Ressursmateriellet som denne håndboken er en del av, er skrevet som et supplement til de opprinnelige heftene om skolemegling fra Læringssenteret. I heftet "Evaluering av skolemegling – En steg for steg håndbok¹⁵", finner du mer om evaluering av skolemegling, samt maler til bruk i gjennomføringen. Heftet kan lastes ned fra Utdanningsdirektoratets nettsider.

HVA MENER VI MED EVALUERING?

Evaluering handler om å se om de konkrete aktivitetene som er gjennomført, har bidratt til å oppnå delmålene skolen har satt for arbeidet og om dette igjen har bidratt til å møte den overordnede hensikten med programmet: *Å stimulere til et godt fellesskap og læringsmiljø for alle på skolen, der mobbing, vold og alvorlige konflikter har dårlige vilkår.*

Utgangspunktet for evalueringen bør være skolens kvalitetsplan for skolemeglingsarbeidet. Der beskrives delmålene for arbeidet, og konkrete tiltak for å nå disse.

Første skritt i den praktiske gjennomføringen av evalueringen bør bestå i en kartlegging. Med dette mener vi å etterse om de konkrete aktivitetene som er beskrevet i kvalitetsplanen, ble gjennomført og om dette skjedde med det omfanget og de praktiske forutsetningene som var planlagt.

Selve *evalueringen* vil si at det gjøres en vurdering av hva slags betydning meglingsprogrammet har hatt for skolen. Virkningen av skolemeglingsarbeidet kan kartlegges på ulike nivåer. På skolemeglingsskoler som har meglingsstilbud, er det naturlig å se på virkningen ordningen har for:

- Elevmeglerne og eventuelt også for voksne meglere (nivå 1)
- Parter som har fått hjelp av meglerne (nivå 2)
- Skolens totale læringsmiljø (nivå 3)

HVA SLAGS METODE SKAL BRUKES I EVALUERINGEN?

Skolemegling som drives godt, "virker" både ved å gjøre noe med holdninger, ferdigheter og beredskap i form av samtaleverktøy på skolen. Det er dermed naturlig å bruke en kombinasjon av kvalitative og kvantitative metoder når ordningen skal evalueres. Teller vi for eksempel antall saker til meglingsrommet, kan dette skyldes at elevmeglerne gjør en så grundig jobb i klasserom og skolegård at grunnlaget for meglingsrommet faller bort. Eller det kan skyldes at det ikke er kultur på skolen for at de voksne henviser og motiverer til å benytte elevmegling når konflikter oppstår. Vi må dermed i tillegg snakke med elever som kan velge å bruke meglingsrommet, om hvordan de forholder seg til denne muligheten.

Intervju med parter etter meglingsrommet er en god måte å finne ut om de lærte noe av denne måten å håndtere konflikten sin på og om de syntes de fikk medvirke og "eie" konflikten sin. Man kan også spørre deltakere på kurs, elever eller lærere, om de opplevde kursene som nyttige og i hvilke sammenhenger. Hvem man spør, og om hva, bør som sagt stå i forhold til kvalitetsplanen for skolemeglingen.

¹⁵ Læringssenteret 2001

HVEM BØR GJENNOMFØRE EVALUERINGEN?

Ledelsen, og eventuelt styringsgruppa, har overordnet ansvar for planlegging av og tilrettelegging for evalueringen. Skolemeglingskoordinatoren har hovedansvaret for at evalueringen blir gjennomført. Skolemeglingslærerne og meglergruppa er naturlige ressurspersoner å trekke på i gjennomføringen.

NÅR SKAL DET EVALUERES?

Vi anbefaler at skolen evaluerer ordningen hvert år. Evalueringer tar tid, og et alternativ kan være å ha særlig fokus på ett nivå (meglere, parter i megling, det totale skolemiljøet) hvert år. Mange skoler har systemer for kartlegging som sprer seg utover året. Parter som har vært til megling blir kalt inn til en oppfølgingssamtale et par uker etter meglingsmøtet, og tilbakemeldingene fra denne samtalen, er et verdifullt grunnlag i en årlig evaluering. Tilbakemeldinger etter opplæring i konflikthåndtering og megling utgjør også gode grunnlag i evalueringen.

OPPFØLGINGSSAMTALEN: Å BRUKE ERFARINGENE TIL VIDEREUTVIKLING

Alle skoler i SkolemeglingOSLO gjennomfører årlige oppfølgingssamtaler med ekstern bistand fra Utdanningsetaten. Hensikten

med samtalen er å se på hvordan skolen kan tilpasse SkolemeglingOSLO på en slik måte at det møter skolens egne behov for innsats for et godt læringsmiljø. På møtet stiller skolen med representant fra ledelsen, skolemeglingslærere, eventuelt elevmeglere, samt andre som er sentrale i skolens læringsmiljøarbeid. Skolen forbereder seg ved å se på elevundersøkelsen og andre grunnlag der behovene kommer tydelig fram. De fagansvarlige fra SkolemeglingOSLO bringer inn forskningsresultater, politiske føringer, samt andre skolers erfaringer. Møtet har fokus på det skolen opplever som "vellykket" ved skolemeglingsarbeidet og dernest på hva som bør endres, forbedres eller videreutvikles. Oppfølgingssamtalen er en god anledning til å se på resultater fra evaluering av skolemeglingsarbeidet, vurdere hva evalueringen egentlig forteller og hva slags grep skolen bør gjøre videre.

Forslag til skriftlig informasjon om SkolemeglingOSLO

Nedenfor følger forslag til informasjon om skolemegling på en enkelt skole. Slik informasjon er viktig å gi til ansatte, foreldre og å ha på skolens nettside. Forslaget har utgangspunkt i en skole som bruker programmet både ut mot elevene, men også til å jobbe med de voksne og med skolens rutiner og system for læringsmiljø. I tillegg til dette forslaget, er SkolemeglingOSLOs informasjonsbrosjyre nyttig i sammenhenger der det skal gis generell informasjon om ordningen. Brosjyren kan bestilles fra Utdanningsetaten v/ avdeling for pedagogisk utvikling og kvalitet.

INFORMASJON: HVA ER SKOLEMEGLING?

SkolemeglingOSLO er et opplæringsprogram som omfatter hele skolen. Hensikten med skolemegling er å jobbe systematisk for et godt læringsmiljø og at skolen skal ha verktøy, både for håndtering av konflikter som allerede er der og for forebygging av konflikter, mobbing og vold i skolemiljøet. Tiltaket omfatter kurs for lærere og elever i kommunikasjon, konfliktforståelse og konflikthåndtering. Opplæringen er praktisk og deltakende, med vekt på leker, øvelser og rollespill, med felles refleksjon.

INFORMASJON: ELEVM EGLING

På skolen vår har vi *Elevmegling* som del av skolemeglingsprogrammet. Det vil si at elever megler konflikter mellom medelever. I meglingsmøtet parter som er i konflikt for å snakke ut med hverandre med to elevmeglere til stede. De får anledning til å uttrykke det de føler i en trygg ramme og diskutere seg fram til en løsning som er god for begge parter. Meglernes oppgave er å ivareta partene i denne prosessen. Meglerne er upartiske og holder tilbake både egne holdninger og eventuelle forslag til løsninger. For å hjelpe partene til å få til en god dialog, bruker meglerne spørsmål og oppsummerer underveis det som

blir sagt. Elevmegling er en skoletilpasset utgave av Konfliktrådets meglingsmetodikk. I noen tilfeller megles også konflikt mellom lærer og elev. Da er det lærere, eller en lærer og en elev, som megler.

INFORMASJON: VERDIER OG PRINSIPPER I SKOLEMEGLINGEN

Vi deler et viktig prinsipp i skolemegling, troen på at Elever Kan Selv: Elevene kjenner godt til konfliktkulturen på skolen vår, og de er også kompetente til å løse dem. Denne tiliten til elevene gjenspeiles også i hvordan vi organiserer tiltaket – elevene er i stor grad med på å bestemme hva slags aktiviteter meglergruppa skal jobbe med og deltar i informasjonsarbeid og praktisk organisering av skolemeglingen.

SkolemeglingOSLOs ideologiske fundament er et positivt syn på konflikt – at konflikter gir muligheter for læring og utvikling. Videre er oppfatningen at partene i konflikt både har *rett* og *plikt* til å ordne opp selv. Siden det er elevene som best kjenner elevkulturen på sin egen skole og som "eier" sine egne konflikter, bør de også få mulighet til å løse dem og lære av dem.

Selv om elevene er hovedpersonene, er skolemegling umulig å gjennomføre uten støtte fra trygge og kompetente ansatte på skolen. Det er alltid de voksne som er ansvarlige for at vanskelige situasjoner blir håndtert på en hensiktsmessig måte. Vi håper også at du som foresatt vil støtte opp om dette arbeidet og bidra til å motivere ditt barn til å medvirke konstruktivt i håndtering av konflikter når de oppstår.

INFORMASJON: ELEVMEDLINGSSYSTEMET PÅ VÅR SKOLE

Vi har drevet med elevmedling på xx skole siden ...

Aktivitetene i skolemedlingsordningen vår omfatter:

- 12 timers kurs for alle på xx. trinn om høsten. Da har vi konfliktverksteder hvor elevene får kjenne på egne holdninger til konflikter, hva som ligger bak konflikter, kommunikasjon, sinne, det å være utenfor, det å kunne samarbeide og å dele. Dette gjøres gjennom ulike øvelser med refleksjonssamtaler etterpå.
- Elevene som deltok på kurset har anledning til å søke skriftlig om å bli medler. Alle som søker blir intervjuet og 8-12 medlere velges ut. Medlerne går gjennom et 12 timers kurs i januar/februar med medleropplæring: Elevene får opplæring i å håndtere en konflikt slik det gjøres i Konfliktrådet.
- Etter en overgangsfase der de nye medlerne går sammen med de gamle medlerne ute, samt observerer medlinger, står de på egne ben og fungerer som medlere et år fremover.
- Medlernes oppgaver er: å ha medlervakt i storefri og å hjelpe elever som trenger det. Tre dager i uken drar de i gang lek ute (hoppetau, lek med ball og lignende på en fast plass i skolegården). Gjennomføre medlinger formelt og uformelt.

INFORMASJON: MER OM HVA MEDLING INNEBÆRER

Medlingen kan foregå *uformelt ute* eller mer *formelt inne* i medlerrommet. Fordelen med en uformell medling ute kan være at elever får hjelp der og da i situasjonen. Fordelen med den formelle medlingen er at det er tid og ro til å snakke nøye gjennom en konflikt som kanskje har vedvart mellom to elever, og der det avtales en oppfølgingssamtale en uke etter for å se

hvordan det går/om avtalen har fungert. Gangen i det formelle medlingsmøtet er som følger:

- Når elevene kommer inn til medlingen vil medleren presentere seg, snakke om taushetsplikt og regler i medlerrommet (snakke en om gangen, ikke bruke stygge ord...). Videre stiller medlerne spørsmål til partene slik at begge hver sin gang får fortalt:
- Hva har skjedd?
- Hvordan opplevde du det?
- Hvordan kunne du ønske at det ble mellom dere?
- Skrive avtale
- Møtes etter en uke for å se på avtalen

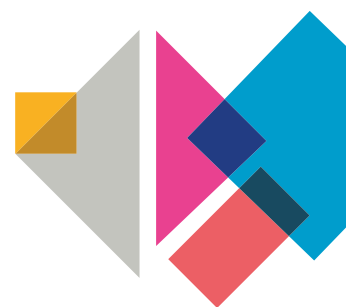
Dette er viktig å vite om medling:

- Medling er frivillig
- Medleren er en prosessleder
- Medleren er upartisk
- Det er partene som eier konflikten
- Det er alltid to elevmedlere til stede, ofte en gutt og en jente
- Det er alltid en voksen enten i medlingsrommet eller like ved (bakvakt)

Typiske saker for medling:

- Erting
- Knuffing
- Krangler om regler
- Ting som går i stykker (men det kan ikke lages avtale om erstatning)
- Slåssing

Medling er et lavterskeltilbud. Det er ingen sak som er for liten for elevmedling, men det er noen saker som er for store. Mobbesaker skal alltid håndteres med voksne som tydelige ansvarshavende, og medles ikke av elever.

INFORMASJON: SLIK BRUKER VI SKOLEMEGLINGSPROGRAMMET PÅ SKOLEN UTOVER MEGLINGSTILBUDET

- 12 timers konfliktverksted for alle på xx. trinn om høsten
- Elevmeglerne eller skolemeglingslærerne gjennomfører konfliktverksteder i klasser som ønsker eller trenger det.
- Spørsmålene som stilles i meglingsmøtet ønsker vi at alle voksne på skolen og i Aktivitetsskolen bruker i samtaler om konflikt i skolemiljøet.
- Personalet har en halv planleggingsdag i året til å trene på megling, konflikthåndtering eller verkstedmetodikk.
- Meglergruppa samarbeider med trivselslederne om å gjøre storefri til en hyggelig og trygg opplevelse.

INFORMASJON: PRAKTISK

Årets elevmeglere er: XX

Skolemeglingskoordinatoren er: XX

Kontaktpersonen for skolemeglingsordningen i ledelsen er: XX

For mer informasjon om skolemegling, se www.utdanningsetaten.oslo.kommune.no, søk "skolemegling".

Håndboken er utviklet av Klinsj AS
for Utdanningsetaten i Oslo

Mai 2012

www.klinsj.no

KLINSJ

Utdanningsetaten

Strømsveien 102
Pb 6127 Etterstad, 0602 Oslo
Tlf: 02 180
Faks: 22 65 79 71

www.ude.oslo.kommune.no
postmottak@ude.oslo.kommune.no

jentestruker.no

